

INNEHÅLL

Del 1	PLANERINGSFÖRUTSÄTTNINGAR	
1.	INLEDNING	
2.	PLANERINGSFÖRUTSÄTTNINGAR	
Del 2	PLANBESKRIVNING	sid
	FÖRORD OCH LÄSANVISNING	1
3.	ALLMÄNT OM ÖVERSIKTSPLANEN	3
4.	GRUNDDRAGEN I AVSEDD ANVÄNDNING AV MARK- OCH VATTENOMRÅDEN (inkl "Rekommendationer")	4
4.1	Tätortsområden	4
4.2	Tät fritidsbebyggelse	5
4.3	Jordbruksbygd	6
4.4	Jordbruksbygd med särskilda rekommendationer – stora kulturhistoriska värden – stora va-problem – naturvårdsintresse	8
4.5	Skogsbruksområden med särskilda rekommendationer	11
4.6	Områden för "intensivt friluftsliv" (inkl. leder och badplatser)	12
4.7	Naturvård	13
4.8	Kulturminnesvård	15
4.9	Vägar	17
4.10	Järnvägar	18
4.11	Flygplatser	19
4.12	Kraftledningar	20
4.13	Naturgasledning	21
		sid

4.14	Täkter m m – grus – torv – utmål	21
4.15	Skjutbanor och motorsportbanor	23
4.16	Vattenområden med särskilda rekommendationer	24
4.17	Utredningsområden	25
4.18	Övriga områden	26
5.	TÄTORTSOMRÅDEN	27
5.1	Järbo	27
5.2	Jäderfors	30
5.3	Åshammar	31
5.4	Kungsgården	34
5.5	Storvik	38
5.6	Hammarby	44
5.7	Årsunda	47
5.8	Österfärnebo	50
5.9	Gysinge	54
5.10	Sandviken/Högbo	57
6.	DETALJPLANEKRAV OCH BYGGLOVPLIKT	59
7.	RIKSINTRESSENAS BEHANDLING	61

SEPARATA KARTOR

Karta 1, PLANKARTA

Karta 2, GÄLLANDE BESTÄMMELSER m m

Karta 3, RIKSINTRESSEN

FÖRORD OCH LÄSANVISNING

Varje kommun ska, enligt den nya plan- och bygglagen, anta en översiktsplan, som omfattar hela kommunens yta. Planen ska behandla långsiktiga frågor om mark- och vattenanvändning och om byggande. Översiktsplanen är vägledande för kommunens och andra myndigheters beslut om t ex bygglov och planläggning. Den är således inte bindande, vare sig för enskilda eller för kommunen.

Översiktsplanen för Sandvikens kommun består av två textdelar

- del 1, Planeringsförutsättningar
- del 2, Planbeskrivning

och tre separata kartor

- karta 1, Plankarta
- karta 2, Gällande bestämmelser m m
- karta 3, Riksintressen

Avsikten är att Planbeskrivningen (textdel 2) ska kunna läsas separat och att den tillsammans med Plankartan (karta 1), ska redovisa huvuddragen i den framtida mark- och vattenanvändningen, och vilka rekommendationer kommunen avser att tillämpa vid prövning av bygglov och andra tillstånd i olika delar av kommunen. Den som vill ha en fylligare redovisning av underlag och utgångspunkter för planarbetet, gällande lagstiftning och vissa generella kommunala ställningstaganden, måste däremot även läsa textdel 1, Planeringsförutsättningar.

Uppdelningen av texten i två, tämligen fristående delar har medfört vissa uppreppningar, som vi hoppas att den som läser planen "från pärm till pärm" har overseende med.

Den som snabbt vill veta vilka rekommendationer, som föreslås för ett visst område, kan läsa planen med utgångspunkt från Plankartan, som har hänvisningar till Planbeskrivningen i teckenförklaringen. För tätorterna (exkl. Sandviken/Högbo) finns detaljkartor i Planbeskrivningen, kapitel 5.

Översiktsplanen var föremål för formellt samråd under sommaren 1990. Resultatet av samrådet har redovisats i en separat "samrådsredogörelse". Planen har därefter varit utställd för offentlig granskning under tiden 18 oktober - 21 december 1990. De synpunkter som inkom under utställningstiden har sammanfattats och kommenterats i ett särskilt "utlåtande". Översiktsplanen har reviderats i vissa detaljer efter utställningen. Revideringarna framgår av utlåtandet.

För den som har följt kommunens planering genom åren innehåller översiktsplanen inte särskilt många stora nyheter. Det är ändå vår förhoppning att översiktsplanen ska väcka intresse och vara av värde som en aktuell sammanställning av kommunens syn på frågor om byggande samt mark- och vattenanvändning i övrigt i kommunen som helhet.

STADSARKITEKTKONTORET i januari 1991

Jan Erik Bywall
stadsarkitekt

Christer Svärd
arkitekt

ANTAGANDEBESLUT

Den reviderade översiktsplanen antogs av kommunfullmäktige
den 4 mars 1991 (§ 20).

3. ALLMÄNT OM ÖVERSIKTSPLANEN

Syfte

Genom översiktlig fysisk planering skaffar sig kommunen handlingsberedskap inför framtida beslut om byggande och användningen i övrigt av mark- och vattenområden. Den kommunomfattande översiktsplanen syftar till att ge en samlad redovisning av kommunens inställning till de stora dragen i mark- och vattenanvändningen på lång sikt.

Översiktsplanen är vägledande för kommunens och andra myndigheters beslut i en rad frågor, t ex om fortsatt planläggning, bygglov och andra tillstånd, som rör användningen av mark och vatten. Till skillnad från detaljplan och områdesbestämmelser har översiktsplanen inte någon självständig rättsverkan och är således inte bindande, vare sig för enskilda eller för myndigheter.

Planens uppläggning

Den kommunomfattande översiktsplanen för Sandviken består av en karta i skala 1:100 000, Plankartan (karta 1), som visar grunddragen i den avsedda användningen av mark- och vattenområden i hela kommunen och en beskrivning i två delar: del 1, Planeringsförutsättningar och del 2, Planbeskrivning.

Denna del (dvs del 2, Planbeskrivningen) innehåller fyra kapitel:

- en allmän beskrivning av grunddragen i mark- och vattenanvändningen med rekommendationer som underlag för prövning av bygglov mm (kap.4),
- tätortsbeskrivningar med detaljkartor (kap.5),
- en kortfattad redovisning av områden där detaljplan eller områdesbestämmelser kan komma att krävas eller där bygglovplikten kan komma att ändras (kap.6) samt
- en sammanfattande redovisning av hur riksintressena enligt NRL (lagen om hushållning med naturresurser) behandlats i översiktsplanen (kap.7).

Del 1, Planeringsförutsättningar, redovisar underlag och utgångspunkter för planarbetet.

Till planen hör dessutom ytterligare två separata kartor: karta 2, Gällande bestämmelser m m, och karta 3, Riksintressen.

Tidsperspektiv

Tidsperspektivet för översiktsplanen varierar beroende av planens avsikt. När det gäller områden där kommunen är beredd att aktivt verka för att pågående markanvändning bevaras har översiktsplanen naturligen ett långt tidsperspektiv: åtminstone 10 - 20 år. Detta gäller t ex områden med stora naturvärden och jordbruksbygder med stora kulturhistoriska värden. Många bedömningar förutsättes givetvis komma att gälla även framgent.

Större förändringar av mark- och vattenanvändningen, t ex om områden kan komma att tas i anspråk för någon form av exploatering, är svårare att förutse på lång sikt. När det gäller sådana förändringar är planens tidsperspektiv i många fall inte längre än 5 - 10 år. Beträffande tätorterna bygger dock planen på en framskrivning av befolkningsutveckling och bostadsbehovet för de närmaste 20 åren (se del 1, Planeringsförutsättningar).

4. GRUNDDRAGEN I AVSEDD ANVÄNDNING AV MARK- OCH VATTENOMRÅDEN (inkl. "Rekommendationer")

Den kommunomfattande översiktsplanen är av naturliga skäl tämligen schematisk. Det är således främst arealkrävande verksamheter, viktiga strukturbildande anläggningar (t ex vägar och större ledningar) och vissa anläggningar med stor omgivningspåverkan (t ex skjutbanor) som behandlas i planen

Grunddragen i den avsedda, framtida mark- och vattenanvändningen redovisas på den separata plankartan (karta 1). Innebörden av plankartans redovisning framgår av nedanstående beskrivning, som även innehåller generella rekommendationer för fortsatt planläggning, bygglovprövning m m. Tätortsområdena redovisas mera detaljerat i kapitel 5.

Avgränsningsproblem

Avgränsningen av de olika områdena på plankartan varierar i säkerhet. Så är t ex en befintlig torvtäkt ganska exakt avgränsad medan gränstragningen för ett område av intresse för friluftslivet självklart innehåller en mycket större osäkerhet.

4.1 TÄTORTSOMRÅDEN

Beskrivning

Med tätortsområden avses dels befintliga bebyggelseområden (bostäder, arbetsplatser, gator, parker m m), dels vissa skogs- och jordbruksområden i tätorternas "närzon". Tätortsområdena innefattar därmed även områden för framtida tätortsutbyggnad.

Större delen av den befintliga bebyggelsen i tätorterna omfattas av detaljplaner som reglerar byggande och markanvändning. För tätorterna finns också översiktsplaner eller skisser till översiktsplaner av varierande aktualitet och kvalitet (se vidare kapitel 5).

Rekommendationer

Tätortsutbyggnad och friluftsliv prioriteras

Inom de redovisade tätortsområdena prioriteras tätortsutbyggnad och det tätortsnära friluftslivet. I avvaktan på att marken behöver tas i anspråk för bebyggelse kan givetvis annan pågående markanvändning, t ex jordbruk, fortgå.

Detaljplanekrav

Utanför gällande detaljplan ska i princip all ny bebyggelse, med undantag av sk kompletteringsbyggnader, inom tätortsområdena föregås av detaljplanläggning (PBL 5:1). I vissa fall, t ex när det gäller ett område som till största delen är bebyggt, kan det vara tillräckligt att istället anta områdesbestämmelser (PBL 5:16). I undantagsfall kan en enskild ny byggnad medges utan detaljplanläggning, om bebyggelsen har stöd i en antagen översiktsplan för området.

Många gällande detaljplaner är idag delvis inaktuella. Om marken ska användas till ett annat ändamål än vad gällande detaljplan medger, måste planen ändras. (PBL 8:11).

Skogsbruket

Skogsmarken inom tätortsområdena är av stor betydelse för friluftsliv och rekreation. Skogsbruket ska därför, enligt föreskrifterna till 21 § skogsvårdslagen, ta särskild hänsyn till friluftslivets intressen. Detta innebär bl a att kalhyggenas storlek ska begränsas så långt möjligt, att hyggesformen ska anpassas till terrängen och att röjning, gallring och avverkning ska göras särskilt varsamt utmed stigar, spår och leder.

Samråd enl SVF

Enligt 21 § skogsvårdsförordningen ska skogsvårdsstyrelsen samråda med kommunen "i frågor av särskild vikt med hänsyn till de lokala förhållandena". Skogsvårdsstyrelsen bör därför samråda med kommunens bygg- och miljönämnd om avverkningar och andra till-ståndspliktiga (skogliga) åtgärder inom tätortsområdena.

4.2 TÄT FRITIDSBEBYGGELSE

Beskrivning

Mer än hälften av de 2.800 - 2.900 fritidshus som idag finns i kommunen ligger i relativt koncentrerade grupper. Plankartan redovisar sådana grupper med minst 10 - 15 befintliga fritidshus.

Fritidsbebyggelsen är framförallt koncentrerad kring Storsjön och på dess öar. Förhållandevis stora mängder tät fritidsbebyggelse finns också vid Öjaren och Ottnaren och i nordvästra delen av kommunen, t ex vid Fäbodsjön (Storvik), Stensjön (Ovansjö) och Hålldammen (Järbo). Ett par grupper med tät fritidsbebyggelse ligger inom tätortsområdena för Sandviken och Kungsgården.

Under senare år har ca 15 nya fritidshus byggts årligen i kommunen. Någon drastisk ändring av efterfrågan förutses inte inom överskådlig tid. Kommunen planerar f n inte några insatser för ytterligare fritidsbebyggelse. Några privata initiativ till mera omfattande exploatering för fritidsbebyggelse är heller inte kända. Översiktsplanen redovisar därför inte några nya områden för tät fritidsbebyggelse.

För ett 20-tal områden finns detaljplaner och områdesbestämmelser som reglerar fritidsbebyggelsen. Dessa områden är med något enda undantag fullt utbyggda.

Rekommendationer

Ny bebyggelse

Fritidsbebyggelsen bör inte få utvecklas i de områden som är av stort intresse för friluftslivet t ex runt Storsjön och Öjaren. I sådana områden kan ändå i undantagsfall viss förtätning och komplettering av befintliga grupper med tät fritidsbebyggelse medges, utan att friluftslivets intressen motverkas.

Åkerslund / Lund

Fritidsbebyggelsen vid Åkerslund i Årsunda, tillhör de bebyggelsegrupper där va-problemen är särskilt stora. Innan ytterligare bebyggelse kan medges i dessa områden måste va-problemen utredas, för att finna tillfredsställande individuella och/eller gemensamma lösningar med enskilt huvudmannaskap.

Detaljplanekrav

Ny bebyggelse inom eller i anslutning till områden med tät fritidsbebyggelse måste i de flesta fall föregås av detaljplanläggning (alt. områdesbestämmelser) (PBL 5:1). Fritidshusens storlek bör därvid begränsas till 60 m² (+ 20 m² uthus).

Avstyckning

Avstyckning av redan bebyggda tomplatser i områden med tät fritidsbebyggelse ska normalt också föregås av detaljplanläggning (alternativt områdesbestämmelser). Detta är särskilt angeläget i områden där kommunen, genom att begränsa byggrätten, vill motverka permanentning av fritidshus. Risken för oönskad permanentning är störst i närheten av Sandvikens tätort.

4.3 JORDBRUKSBYGD

4.4

Beskrivning

Som jordbruksbygd redovisas i översiktsplanen alla större områden med brukad åker utanför tätortsområdena. I jordbruksbygderna finns också huvuddelen av den bebyggelse som ligger utanför tätorterna.

Byggandet i jordbruksbygderna är idag inte särskilt omfattande. Under de senaste åren har 5 - 10 nya enfamiljshus byggts per år.

Större delen av jordbruksmarken i kommunen ligger samlad längs de tre stora rullstensåsarna och i området kring Kungsgården och Storvik. Jordbrukets framtida utveckling i kommunen är svår att förutsäga men, som utgångspunkt för översiktsplanen, är det ändå rimligt att anta att åkerarealen inte kommer att minska i någon större omfattning under det närmaste decenniet.

Jordbruksbygderna utgör en välgörande kontrast till de stora skogsområdena i kommunen. Det öppna odlingslandskapet skapar en attraktiv landskapsbild och har i många fall stora värden för kulturminnesvård och naturvård.

Rekommendationer

Jordbruket prioriteras

Det är angeläget att landskapet i jordbruksbygderna även i framtiden kan hållas öppet. En aktiv jordbruksdrift är en förutsättning för att detta ska kunna ske utan stora insatser från samhällets sida. Kommunen kommer att prioritera jordbrukets intressen vid beslut om markanvändningen i jordbruksbygderna.

NRL

Enligt naturresurslagen får brukningsvärd jordbruksmark tas i anspråk för bebyggelse eller anläggningar endast om det behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen och om tillfredsställande alternativ saknas (NRL 2:4).

Hänsyn enl skötsellagen

Vid sjöar och längs vattendrag (t ex Jädraån) är det särskilt angeläget att jordbruket tillämpar skötsellagens föreskrifter (6a §) om hänsyn till naturvårdens intressen m m, så att vattenkvaliteten ej försämras.

Bostäder för jordbruket

Ny bostadsbebyggelse för jordbrukets behov kommer normalt att medges, under förutsättning att byggnaderna utformas och placeras med rimlig hänsyn till byggnadstradition och landskapsbild (PBL 3:1).

I områden av särskilt intresse för kulturminnesvården kommer krav på "särskild hänsyn" att hävdas (se avsnitt 4:4).

Ekonomibyggnader

Ekonomibyggnader för jord- och skogsbruket kräver inte bygglov inom områden som inte omfattas av detaljplan. De generella kraven i PBL, bl a vad gäller byggnadernas placering och utformning (PBL 3:1), ska ändå uppfyllas. Med undantag av vissa begränsade områden av särskilt stort intresse för kulturminnesvården (se avsnitt 4:4), har kommunen inte för avsikt att utvidga bygglovplikten i jordbruksbygderna.

Övrig bebyggelse

Under förutsättning att jordbrukets intressen inte motverkas, kan även annan bebyggelse än för jordbrukets behov medges, som enstaka kompletteringar i byar och befintliga bebyggelsegrupper, där det finns förutsättningar för en tillfredsställande samhällsservice. Kraven på rimlig hänsyn till byggnadstradition och landskapsbild gäller givetvis även denna typ av bebyggelse.

Detaljplanekrav

För att förhindra en okontrollerad bebyggelseutveckling i tätortsområdenas närhet, där efterfrågan på mark för bebyggelse är stor, kan kommunen komma att kräva att ny bebyggelse ska föregås av detaljplanläggning, eller fördjupad översiktsplanering (PBL 5:1). Kommunen kommer dock inte att medverka till en planläggning, som medför någon mera omfattande ny bebyggelse utanför tätortsområdena.

VA och väg

Ny bebyggelse i jordbruksbygderna förutsätter naturligtvis att vatten, avlopp och väganlutning kan ordnas på ett tillfredsställande sätt. Kommunen kommer normalt inte att medge bebyggelse som förutsätter nya utfarter mot allmän väg (39 § VägL). Områden med särskilt stora va-problem behandlas i avsnitt 4:4.

Bostäder djurstallar

Ny bostadsbebyggelse, annat än för jordbrukets behov, bör av sanitära skäl ej lokaliseras i närheten av jordbruk med omfattande djurhållning. Beroende på djurbesättning, terräng- och vindförhållanden m m, bör avståndet till djurstallar vara 200 - 400 meter.

4.4 JORDBRUKSBYGD MED SÄRSKILDA REKOMMENDATIONER

Beskrivning

För delar av jordbruksbygden anger översiktsplanen särskilda rekommendationer. De områden som redovisas under denna rubrik är av två olika kategorier:

- områden med särskilt stora kulturhistoriska värden och
- bebyggelsegrupper med särskilt stora problem att ordna vatten och avlopp.

Dessutom redovisas här ett område av särskilt intresse för naturvärden: jordbruksmarken inom riksintresseområdet vid Bysjön i Österfärnebo.

Vatten- och avloppsproblemen är särskilt stora i följande områden:

- Ytterbyn i Järbo
- See i Ovansjö
- Sandkälla i Ovansjö
- Näs (väster om väg 518) i Ovansjö
- Övre Storvik (söder om jvg)
- Lund i Årsunda
- Ballsta/Kilen/Berga i Årsunda
- Österbor i Österfärnebo.

Det öppna odlingslandskapet innehåller kulturhistoriska värden av mycket skiftande slag, t ex fornminnen, vägar, byar och enskilda byggnader. Det största värdet ligger kanske ändå i det helhetsintryck jordbruksbygden ger. De områden i jordbruksbygden, som bedömts ha särskilt stora kulturhistoriska värden, är:

- Kungsberg-Kungsfors i Järbo,
- Överbyn-Ytterbyn i Järbo,
- Stocksbo-Vattan i Ovansjö,
- Åsens by - Åttersta i Ovansjö,
- Backbergsbacken i Ovansjö,
- Brobygge fäbodrar, Storvik,
- Mom-Österberg, Ovansjö/Storvik

- Årsunda hembygdsgård med omgivningar,
 - Årsunda-Fänja (riksintresse),
 - Västerbor-Österbor i Österfärnebo,
 - Stålbo i Österfärnebo,
 - Stårte-Kräbäck i Österfärnebo,
 - Bärrek i Österfärnebo.
- (Se även del 1, avsnitt 2:13.)

Rekommendationer (Se även avsnitt 4:3)

Områden med stora kulturhistoriska värden

NRL

Enligt naturresurslagen (NRL 2:6) ska områden, som från allmän synpunkt har betydelse på grund av områdenas kulturvärden, så långt möjligt skyddas mot "åtgärder som kan påtagligt skada natur- eller kulturmiljön".

För att skydda de kulturhistoriska värdena bör en i huvudsak oförändrad markanvändning eftersträvas. Grustäkt, andra större markarbeten, vägomläggningar etc är oftast olämpliga.

Nedläggning av jordbruksmark

Det är angeläget att odlingslandskapet i dessa områden hålls öppet. Länsstyrelsen bör därför samråda med kommunen i ärenden som rör nedläggning av jordbruksmark i dessa områden.

Hänsyn enl skötsellagen och SVL

Inom dessa områden är det särskilt angeläget att de föreskrifter om hänsyn till kulturminnesvårdens intressen, som finns i lagen om skötsel av jordbruksmark (6a§) och i skogsvårdslagen (21§), tillämpas.

Bef bebyggelse

Områdena innehåller allmänt sett värdefulla bebyggelsemiljöer, där förändringar bör göras med omsorg och anpassning till den lokala byggnadstraditionen. Omfattande förändringar av färg och material är oftast olämpliga. Vissa byggnader, som är särskilt värdefulla eller ingår i ett särskilt värdefullt bebyggelseområde, får överhuvudtaget inte förvanskas (PBL 3:12).

Ny bebyggelse

När det gäller placering och utformning av ny bebyggelse kommer bygg- och miljönämnden att ställa krav på särskild hänsyn till landskapsbilden och kulturvärdena på platsen (PBL 3:1). Detta innebär bl a att ny bebyggelse ska anpassas till den lokala byggnadstraditionen, särskilt när det gäller byggnadens form i stort, takvinkel, fasad- och takmaterial, färgsättning och fönsterformer.

Årsunda-Fänja

I riksintresseområdet vid Årsunda - Fänja är nybyggande, med undantag av komplementbyggnader (uthus m m) och byggnader för jordbrukets behov, överhuvudtaget olämpligt.

Bygglovplikt

För riksintresseområdet vid Årsunda-Fänja kommer områdesbestämmelser att antas för att höja bygglovplikten så, att den omfattar även ekonomibyggnader för jord- och skogsbruk, fasadändringar och eventuellt underhållsåtgärder samt rivning (PBL 8:6 och 8:8). Det kan bli aktuellt att höja bygglovplikten även för delar av övriga områden.

Skyddsbestämmelser

Det kan också bli aktuellt att, med stöd av PBL 5:16, utfärda skyddsbestämmelser och rivningsförbud (i detaljplan eller områdesbestämmelser) för de byggnader som är särskilt värdefulla.

Kungsberg- Kungsfors

För området Kungsberg-Kungsfors antogs en översiktsplan (Områdesplan för Kungsberget) så sent som 1987. Planen är fortfarande aktuell och kommer att tillämpas som en fördjupning av den kommunomfattande översiktsplanen.

Områden med stora va-problem

Innan ytterligare bebyggelse kan medges i dessa områden måste va-problemen utredas, för att finna tillfredsställande individuella och/eller gemensamma lösningar med enskilt huvudmannaskap.

I övrigt gäller samma rekommendationer som för jordbruksbygderna generellt (se avsnitt 4.3).

Område av stort intresse för naturvården

Enligt naturresurslagen (NRL 2:6) ska området, som är av riksintresse för naturvården, skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada natur- eller kulturmiljön. Det är således särskilt angeläget att jord- och skogsbruket inom detta område tillämpar lagstiftningens föreskrifter om hänsyn till naturvårdens intressen (6a § skötsellagen, 21 § SVL).

Inom området kommer ny bebyggelse normalt inte att medges annat än för jordbrukets behov.

4.5 SKOGSBRUKSOMRÅDEN MED SÄRSKILDA REKOMMENDATIONER

Beskrivning

Största delen av skogsmarken särredovisas inte i översiktsplanen (se avsnitt 4.17, Övriga områden). Vissa områden har dock bedömts behöva behandlas särskilt. De skogsbruksområden som redovisas här är i första hand större områden av särskild betydelse för friluftslivet (se del 1, avsnitt 2.11). Vissa sjöar av stort intresse för fritidsfisket, t ex Rojärvi, Hålldammen och Vällingen, ingår också i områdena. Några områden, t ex Enköpingsåsen är dessutom av stort intresse för naturvården (se del 1, avsnitt 2.12).

Områdena är till största delen obebyggda. Kring de större sjöarna, främst Storsjön, Ottnaren och Hålldammen, finns dock en hel del spridd fritidsbebyggelse.

Rekommendationer

Skogsbruk och friluftsliv prioriteras

Inom dessa områden kommer kommunen att, utöver skogsbruket, även prioritera friluftslivets (inkl fritidsfiskets) intressen.

NRL

Enligt naturresurslagen ska skogsmark skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra ett rationellt skogsbruk (NRL 2:4). Samtidigt ska områden som har betydelse för naturvård och friluftsliv så långt möjligt skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada natur- eller kulturmiljön (NRL 2:6).

Hänsyn enl SVL

Under förutsättning att skogsvårdslagens generella hänsynsregler (1§ SVL) följs, bör ett rationellt skogsbruk normalt vara förenligt med friluftslivets och naturvårdens intressen i områden av den karaktär det här är fråga om. I områden med stora naturvärden och särskilt känslig landskapsbild, t ex Storsjöns och Öjarens öar och stränder samt Enköpingsåsen, bör kalhyggenas storlek begränsas så långt som möjligt och hyggesformen anpassas till terrängen. På mindre öar bör som regel endast plockhuggning och tillvaratagande av vindfällan ske. De minsta öarna, som saknar egentlig betydelse för virkesproduktionen, bör helt undantas från avverkning. Vid avverkning längs strömvattendrag ska en ca 25 meter bred zon av lövsly och klenvirke sparas.

Samråd enl SVF

Skogsvårdsstyrelsen bör, i enlighet med 21 § skogsvårdsförordningen, samråda med kommunens bygg- och miljönämnd om avverkningar och andra tillståndspflichtiga åtgärder på öarna i Storsjön och Öjaren.

Större exploateringsföretag, t ex stora grus- eller torvtäkter bör ej tillåtas i dessa skogsbruksområden.

Ny bebyggelse

Ny bebyggelse kommer normalt inte att medges inom dessa områden annat än för skogsbrukets och friluftslivets behov. I undantagsfall kan enstaka nya fritidshus accepteras som förtätning och komplettering av befintliga bebyggelsegrupper (t ex vid Ottnaren, men däremot inte på öarna i Storsjön). En förutsättning är då givetvis att friluftslivets intressen inte motverkas

Ekonomibyggnader för skogsbruket

Ekonomibyggnader för skogsbruket kräver inte bygglov inom områden, som inte omfattas av detaljplan. Kommunen har inte för avsikt att utvidga bygglovsplikten inom de nu aktuella skogsbruksområdena. De generella kraven i PBL, bl a vad gäller hänsyn till landskapsbilden (PBL 3:1), ska ändå uppfyllas.

4.6 OMRÅDEN FÖR "INTENSIVT FRILUFTSLIV" (inkl. leder och badplatser)

Beskrivning

Med områden för "intensivt friluftsliv" avses begränsade områden, främst skogsmark, som är särskilt intensivt utnyttjade för motion och friluftsliv.

De områden som redovisas i översiktsplanen är, dels ett par områden kring större anläggningar för friluftslivet (Granstanda och Högbo Bruk), dels områden kring motionsspår i direkt anslutning till tätorterna. (Området kring Kungsbergets alpina skidanläggning utgör ett naturreservat och redovisas därför under rubriken Naturvård, avsnitt 4.7.).

Plankartan redovisar dessutom viktigare vandrings- och skidleder (t ex Gästrikeleden) samt "allmänna" strandbad, dvs strandbad där kommunen svarar för skötseln.

Rekommendationer

Friluftslivet prioriteras

Inom dessa områden kommer kommunen att prioritera friluftslivets intressen.

NRL

Områden som från allmän synpunkt har betydelse för friluftslivet ska, enligt naturresurslagen (NRL 2:6) så långt möjligt skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada natur- eller kulturmiljön. Behovet av områden för friluftsliv i närheten av tätorterna ska särskilt beaktas.

Särskild hänsyn enl SVL

Skogsbruket ska, enligt föreskrifterna till 21 § skogsvårdslagen, ta särskild hänsyn till friluftslivets intressen i den typ av områden det här är fråga om. Detta innebär bl a att kalhyggenas storlek ska begränsas så långt som möjligt, att hyggesformen ska anpassas till terrängen och att röjning, gallring och avverkning ska göras särskilt varsamt utmed stigar, spår och leder.

Samråd enl SVF

Skogsvårdsstyrelsen bör, i enlighet med 21 § skogsvårdsförordningen, samråda med kommunens bygg- och miljönämnd om avverkningar och andra tillståndspflichtiga åtgärder inom områdena för "intensivt friluftsliv".

Ny bebyggelse

Ny bebyggelse och anläggningar inom dessa områden kommer endast att medges för friluftslivets behov. Nya anläggningar kan behöva föregås av detaljplanläggning eller fördjupad översiktsplan. Grustäkter bör ej tillåtas.

Badplatser

De "allmänna" strandbaden ska skyddas mot åtgärder som kan försvåra att de även framdeles kan nyttjas för bad. Även övriga strandbad i kommunen bör skyddas så långt möjligt. Det är angeläget att kommunen utreder behovet av åtgärder för att

lösa trafik- och parkeringsproblemen vid badplatserna vid Öjaren och för att skydda vattentäkten.

4.7 NATURVÅRD

4.8

Beskrivning

Inom kommunen finns ett flertal stora sammanhängande områden med stora naturvärden, t ex

- Dalälvsområdet,
- Kungsberget med omgivningar,
- de stora sjöarna med öar och stränder och
- de stora våtmarkerna i kommunens sydöstra del
- (Lomsmuren, Karinmossen m fl).

Dessutom finns ett stort antal mindre områden av intresse för naturvärden. (Se vidare del 1, avsnitt 2.12.)

De områden som i översiktsplanen redovisas under denna rubrik är områden där kommunen anser att naturvårdsintresset ska prioriteras gentemot andra markanvändningsintressen. Andra områden av intresse för naturvärden ingår istället i t ex "Skogsbruksområden med särskilda rekommendationer".

De flesta av områdena innehåller olika typer av våtmarker. Andra vanliga områdestyper är skogsnaturskogar, klapperstensfält och fågelsjöar. Många av områdena torde kunna betecknas som "särskilt känsliga från ekologisk synpunkt".

Fem områden är utpekade som riksintressen:

- Jädraån, uppströms Kungsfors,
- Bredmossen-Gammelstilladamarna,
- Lomsmuren-Lomsjön, Svartsjömuren,
- Karinmossen-Bysjömossen-Kalkmossen och
- Nedre Dalälven (även riksintresse för friluftsliv).

Efter utställningen har kommunen informerats om att länsstyrelsen gjort en ny avgränsning av området Karinmossen-Bysjömossen-Kalkmossen. Den nya avgränsningen framgår av den reviderade plankartan (karta 1) och den separata riksintressekartan (karta 3).

Vissa områden är redan skyddade som naturreservat enl NVL (Kungsberget, Vällingudden i Järbo, Lisselåsklack i Årsunda och Gysinge) eller som domänreservat (se separat karta; Karta 2, Gällande bestämmelser m m). För två områden, Lövåsen i Storsjön och Färnebofjärden, gäller särskild samrådspåikt enligt 20 § NVL. Naturvårdsverket har föreslagit Färnebofjärden med omgivningar som ny nationalpark. Kommunen ser positivt på naturvårdsverkets förslag.

Rekommendationer

NRL

Enligt naturresurslagen ska områden som är särskilt känsliga från ekologisk synpunkt och områden som "har betydelse från allmän synpunkt på grund av områdenas naturvärden" så långt möjligt skyddas mot åtgärder, som påtagligt kan skada natur- eller kulturmiljön (NRL 2:3 och 2:6). Områden som är av riksintresse skall skyddas.

Inom området utmed Dalälven ska dessutom turismens och friluftslivets, främst det rörliga friluftslivets, intressen särskilt beaktas vid bedömningen av tillåtligheten av exploateringsföretag eller andra ingrepp i miljön (NRL 3:2).

Dikning, tåkter m m

De flesta av områdena är känsliga för förändringar i vattenbalansen. Dikningar eller andra åtgärder som förändrar områdenas hydrologi bör därför inte tillåtas. Grustäkter, torvtäkter eller andra större exploateringsföretag bör naturligtvis inte heller tillåtas inom dessa områden. Inom områden av riksintresse skall dikningar, tåkter eller andra exploateringsföretag, som kan påtagligt skada naturmiljön, inte tillåtas.

Särskild hänsyn enl SVF

Det är angeläget att den skog som finns inom flera av områdena sparas så långt som möjligt (se länsstyrelsens förslag till Naturvårdsplan). Inom de områden som inte redan är skyddade, som naturreservat enligt NVL eller som domänreservat, ska skogsbruket ta de särskilda hänsyn som anges i föreskrifterna till 21 § skogsvårdslagen. Detta innebär bl a att skog på impediment och andra marker som på lång sikt har liten betydelse för virkesproduktionen skall sparas.

Samråd enl SVF

Skogsvårdsstyrelsen bör dessutom, i enlighet med 21 § skogsvårdsförordningen, samråda med kommunens bygg- och miljönämnd om avverkningar och andra tillståndspliktiga åtgärder inom dessa områden.

Ny bebyggelse

Ny bebyggelse kommer normalt inte att medges inom de områden där naturvårdens intressen ska prioriteras. I undantagsfall, t ex i Kungsbergsområdet (se även Områdesplan för Kungsberget, 1987) eller vid Dalälven, kan ny bebyggelse och anläggningar för friluftslivets och turismens behov medges under förutsättning att naturvärdena i området inte skadas.

Naturreservat

Inom naturreservaten gäller särskilda föreskrifter för byggande, anläggningsarbeten m m. Bl a är det i princip förbjudet att uppföra ny byggnad eller ändra befintlig byggnad "för att tillgodose ett väsentligen annat ändamål". Inom de s k samrådsområdena ska samråd med länsstyrelsen alltid ske i fråga om bl a slutavverkning och byggande som inte kräver bygglov.

Nya förordnanden enl NVL

För att tillräckligt effektivt skydda områden med stora naturvärden kan det i flera fall bli nödvändigt att länsstyrelsen utfärdar förordnanden enligt naturvårdslagen (naturreservat m m). Utöver Dalälvsområdet (föreslagen nationalpark) torde i första hand övriga områden av riksintresse komma att bli aktuella för sådana förordnanden. Körön-Körsjön-Kvillen vid Storsjön är ett område som det, enligt kommunens uppfattning, också är angeläget att skydda genom förordnande enligt NVL.

4.8 KULTURMINNESVÅRD

Beskrivning

Utöver de områden i jordbruksbygderna, som redovisats i avsnitt 4.4, finns ett antal mindre områden av stort intresse för kulturminnesvården, som bedömts lämpliga att särredovisa i översiktsplanen. Områdena är följande:

- Grönsinka, bruksmiljö
- Oppsjö, rester av bruksmiljö
- Gavelhyttan, rester av sluss- och kvarnmiljö
- Näsbyudden, gravfält
- Hosjö hammare, rester av stångjärnshammare
- Finnäs fäbodlar
- Hedåsen, äldre fritidsbebyggelse
- Åsbyvallen, fäbodlar (ingår i naturreservat och område av riksintresse för naturvård och friluftsliv).

Dessutom redovisas området längs Enköpingsåsen, från Österfärnebo tätort i norr till det smala Strångnåset i Färnebofjärden, under denna rubrik. Området är av riksintresse för såväl kulturminnesvård som naturvård och friluftsliv. Södra delen av området planeras ingå i den föreslagna nationalparken för Färnebofjärden.

(Områden med stora kulturhistoriska värden, bl a riksintressen, finns också inom tätortsområdena, kapitel 5.)

Rekommendationer

NRL

Enligt naturresurslagen (NRL 2:6) ska områden, som från allmän synpunkt har betydelse på grund av områdenas kulturvärden, så långt möjligt skyddas mot "åtgärder som kan påtagligt skada natur- eller kulturmiljön". Områden som är av riksintresse skall skyddas.

För att skydda de kulturhistoriska värdena bör en i huvudsak oförändrad markanvändning eftersträvas. Grustäkt, andra större markarbeten, vägomläggningar etc är oftast olämpliga.

Befintlig bebyggelse

De flesta av områdena innehåller värdefulla bebyggelsemiljöer där förändringar bör göras med omsorg och anpassning till den befintliga bebyggelsen. Omfattande

förändringar av färg och material är oftast olämpliga. Vissa byggnader, som är särskilt värdefulla eller ingår i ett särskilt värdefullt bebyggelse-område, får överhuvudtaget inte förvanskas (PBL 3:12).

Ny bebyggelse

Med undantag av komplementbyggnader (uthus m m) och byggnader för jordbrukets behov, kommer ny bebyggelse normalt inte att medges inom dessa områden. Komplementbyggnader och byggnader för jordbrukets behov ska placeras och utformas med särskild hänsyn till landskapsbilden och den befintliga bebyggelsen (PBL 3:1).

Åsbyvallen

För Åsbyvallen, som ingår i Gysinge naturreservat, gäller särskilda föreskrifter för byggande, anläggningsarbeten m m.

Bygglovplikt

För delar av områdena kan det bli aktuellt att anta områdesbestämmelser för att höja bygglovplikten så att den omfattar även ekonomibygnader för jord- och skogsbruk, fasadändringar och eventuellt underhållsåtgärder samt rivning (PBL 8:6 och 8:8).

Skyddsbestämmelser

Det kan också bli aktuellt att utfärda skyddsbestämmelser och rivningsförbud (i detaljplan eller områdesbestämmelser) för de byggnader som är särskilt värdefulla (PBL 5:7 resp 5:16).

Österfärnebo - Strångnäs

För detta område gäller dessutom följande rekommendationer:

Nedläggning av jordbruksmark

Det är angeläget att odlingslandskapet i området hålls öppet. Länsstyrelsen bör därför samråda med kommunen i ärenden som rör nedläggning av jordbruksmark.

Hänsyn enl skötsellagen och SVL

Det är dessutom särskilt angeläget att de föreskrifter om hänsyn till kulturminnesvårdens intressen som finns i lagen om skötsel av jordbruksmark (6a§) och i skogsvårdslagen (21§) tillämpas.

Samråd enl 20§ NVL

Södra delen av området ingår i ett s k samrådsområde enligt 20§ NVL, vilket innebär att samråd med länsstyrelsen alltid ska ske i fråga om bl a slutavverkning och byggande, som inte kräver bygglov.

Ny bebyggelse

I undantagsfall, t ex vid Tegelbrukets bad- och campingplats, kan ny bebyggelse och anläggningar för friluftsliv och turism medges om kulturvärdena i området inte påtagligt skadas.

Bygglovplikt

För delar av området kommer områdesbestämmelser att antas för att höja bygglovplikten så, att den omfattar även ekonomibyggnader för jord- och skogsbruk samt eventuellt fasadändringar, underhållsåtgärder och rivning (PBL 8:6 och 8:8). Ytterligare inventering krävs för att närmare klarlägga den höjda bygglovpliktens omfattning.

NRL

Området mellan Österfärnebo och Strångnäs ingår i ett område av riksintresse, som skall skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada natur- eller kulturmiljön (NRL 2:6). Dessutom ska "turismens och friluftslivets, främst det rörliga friluftslivets, intressen särskilt beaktas vid bedömningen av tillåtligheten av exploateringsföretag eller andra ingrepp i miljön" (NRL 3:2).

4.9 VÄGAR

Beskrivning

De vägbyggnadsprojekt, som aktualiseras i översiktsplanen, redovisas i kapitel 5, Tätortsområden. Några andra större vägbyggnadsprojekt, utanför tätortsområdena, som skulle kräva markreservationer, diskuteras f n inte.

Enligt vägverket kan följande vägar i kommunen komma att hävdas som riksintressen:

- riksväg 80
- riksväg 68
- länsväg 272
- länsväg 302
- riksväg 67 (vid Främlingshem)

Utökat avstånd för tillstånd enligt 47 § väglagen (se del 1, avsnitt 2:16) gäller för följande vägar.

50 m: Rv 80, öster om västra infarten till Sandviken,

30 m: Rv 80, väster om Sandviken,
Rv 68,
Rv 67,
Lv 272, från Årsunda (väg 525) och norrut.

Rekommendationer

NRL

Enligt naturresurslagen (NRL 2:8) ska områden som är särskilt lämpliga för bl a vägar "så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra tillkomsten eller utnyttjandet av sådana anläggningar." Vägar av riksintresse skall skyddas.

Byggande nära allmän väg

Inom ett avstånd av 12 m från vägområde för allmän väg (30 resp 50 m där utökat avstånd enl 47 § VägL gäller), kommer bygglov och förhandsbesked att prövas med särskild hänsyn till trafiksäkerheten. Detta gäller även för de s k frisiktstriangelarna (75 x 75 m) vid korsningar (även korsningar med enskild väg, som i större utsträckning används för allmän trafik, och korsningar med järnväg).

Bygglov och förhandsbesked intill vägområde kommer även att prövas med särskild hänsyn till miljöstörningar samt till "vägens bestånd, drift eller brukande" (jfr 45 § VägL).

Trafikbuller

När det gäller vägtrafikbuller tillämpar kommunen de av riksdagen beslutade riktvärdena (se del 1, avsnitt 2:16).

Ny bebyggelse eller andra åtgärder, som kan påverka möjligheterna att bygga ut en planerad väg, kommer normalt inte att medges.

Samråd med vägförvaltningen

Prövning av bygglov och förhandsbesked intill befintliga eller planerade vägar görs efter samråd med vägförvaltningen.

Nya utfarter

I många fall krävs tillstånd enligt väglagen, även för åtgärder som inte kräver bygglov, (se del 1, avsnitt 2.16). Bl a krävs tillstånd av väghållningsmyndigheten för anslutning av enskild väg. Kommunen kommer normalt inte att tillstyrka nya utfarter mot allmän väg för att möjliggöra ny bebyggelse.

4.10 JÄRNVÄGAR

Beskrivning

En mindre banomläggning är planerad för utfarten från Storvik mot Avesta. Banverket planerar också att flytta bangården i Kungsgården för att lösa problemen med plankorsningen med Korsikavägen. (Se vidare tätortsredovisningarna i kapitel 5.). I övrigt planeras inte några nya bansträckningar i kommunen.

För att förbättra kollektivtrafiken i regionen bör man införa snabbare tåg och så småningom bygga dubbelspår på, i första hand, banan Gävle-Falun. Det är dessutom angeläget att turtätheten förbättras.

Enligt banverket är såväl norra stambanan som banan Gävle-Falun av riksintresse.

Rekommendationer

NRL

Järnvägar (såväl befintliga som planerade), som är av riksintresse, ska enligt naturresurslagen (NRL 2:8) skyddas mot "åtgärder som kan påtagligt försvåra tillkomsten eller utnyttjandet av anläggningen".

Byggande nära järnväg

Inom ett avstånd av minst 50 m från järnväg (befintlig eller planerad) kommer bygglov, fastighetsbildning och förhandsbesked att prövas med särskilt avseende på buller, vibrationer och säkerhet. Buller och vibrationer kan utgöra ett problem på betydligt större avstånd.

Järnvägsbuller

Ny bebyggelse, som kan komma att störa eller störas av järnvägstrafiken, kommer inte att medges. Fastighetsbildning för befintlig bebyggelse kan däremot normalt accepteras. När det gäller buller från järnvägstrafik, kommer kommunen att tillämpa banverkets förslag till gränsvärden i avvaktan på av riksdagen beslutade riktvärden (se del avsnitt 2:16).

Längs banan Gävle-Falun kommer bebyggelse som kan försvåra en framtida utbyggnad till dubbelspår inte att medges.

Plankorsningar

Ny bebyggelse och andra trafikalkstrande verksamheter, som kan försvåra ett framtida borttagande av en plankorsning, kommer att behandlas restriktivt.

Samråd med SJ och banverket

I samband med prövning av bygglov, fastighetsbildning och förhandsbesked i närheten av järnväg kommer samråd att ske med SJ och banverket.

4.11 FLYGPLATSER

Beskrivning

Översiktsplanen redovisar det befintliga sportflygfältet i Lemstanäs, Storvik. Förutsättningarna för en utveckling av flygverksamheten här är begränsade, bl a beroende på närheten till Hammarbyvägen (väg 521). Kapacitet för en kraftig ökning av flygverksamheten, såväl sportflyg som trafikflyg, finns däremot på Gävle-Sandvikens flygplats i Rörberg, Gävle kommun. I Sandvikens kommun finns det därför inte anledning att reservera mark för någon ny flygplats.

Rekommendationer

Kommunens inställning är att flygverksamheten i Lemstanäs ska kunna fortgå även i framtiden, åtminstone i nuvarande omfattning.

Ny bebyggelse

Ny bebyggelse, främst bostäder och fritidshus, som kan komma att störas av flygverksamheten, kommer inte att medges i närheten av flygplatsen.

4.12 KRAFTLEDNINGAR

Beskrivning

Befintliga större kraftledningar (stam- och regionledningar, >40 kV) redovisas i del 1, avsnitt 2.15, och på kartunderlaget för plankartan.

Några helt nya ledningssträckningar planeras f n inte. Däremot ska två gamla 220 kV-ledningar ersättas med en 400 kV-ledning och en 130 kV-ledning (se karta på sid 73 i del 1). Dessa nya ledningar kommer att byggas i nuvarande ledningsgator och redovisas därför inte särskilt på plankartan.

De planerade nya ledningarna är enligt Vattenfalls uppfattning av riksintresse.

Bestämmelser om avstånd mellan kraftledningar, och byggnader, skolgårdar, idrottsplatser m m finns i Statens Energiverks författningssamling 1988:1. Säkerhetsavståndet mellan spänningsförande ledare och byggnader varierar mellan 5 och 10 meter, bl a beroende på systemspänningen. Vid spänningar på och över 400 kV kan buller från kraftledningar utgöra ett problem vid fuktig väderlek. Detta, och eventuella hälsorisker p g a ledningens magnetfält, kan motivera ett större avstånd än säkerhetsavståndet när det gäller bostäder.

Rekommendationer

NRL

Ledningssträckningar av riksintresse skall "skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra tillkomsten eller utnyttjandet av anläggningarna". Övriga ledningssträckningar ska skyddas "så långt möjligt" (NRL 2:8).

Säkerhetsavstånd

Vid prövning av bygglov och förhandsbesked för anläggningar och byggnader nära kraftledningar tillämpas gällande starkströmsföreskrifter (se ovan). Nära ledningar med minst 220 kV spänning kommer dessutom särskild hänsyn att tas till risken för besvärande buller från ledningen och till eventuella hälsorisker p g a ledningens magnetfält.

Samråd med eldistributör

Om en byggnad eller anläggning avses placeras närmare en kraftledning än vad gällande säkerhetsbestämmelser medger remitteras bygglovansökan till eldistributören (se del 1, avsnitt 2.15) för yttrande.

4.13 NATURGASLEDNING

Beskrivning

I planerna på utbyggnad av ett naturgasnät i Mellansverige under andra hälften av 1990-talet, ingår en stamledning från Gävle till Bergslagen via Sandviken. På plankartan redovisas den preliminära ledningssträckning som presenterats av Swede Gas AB efter samråd med kommunerna.

Minsta skyddsavstånd från bostäder till gasledningen är 25 meter (50 - 100 m till linjeventilstation resp kompressorstation).

Rekommendationer

NRL

Enligt naturresurslagen ska områden som är särskilt lämpliga för bl a gasledningar "så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra tillkomsten eller utnyttjandet av sådana anläggningar" (NRL 2:8).

Ny bebyggelse

I avvaktan på att ledningssträckningen preciseras närmare, kommer ny bebyggelse och anläggningar inom en 800 m bred zon (400 m på ömse sidor) kring den föreslagna ledningssträckningen att medges endast under förutsättning att de ej kommer i konflikt med den planerade ledningen. Vid bedömningen kommer bygg- och miljönämnden att ta hänsyn till sprängämnesinspektionens föreskrifter. I tveksamma fall kommer samråd att ske med gasföretaget.

4.14 TÄKTER M M

NRL

Enligt naturresurslagen ska områden som innehåller värdefulla ämnen, t ex grus, torv eller mineraler, "så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra utvinningen av dessa" (NRL 2:7).

Grus

Beskrivning

Sandvikens kommun har mycket stora sand- och grusförekomster. Tillgångarna är mer än tillräckliga för kommunens behov även på mycket lång sikt.

För att begränsa skadorna på naturmiljön i kommunen som helhet, bör framtida täktverksamhet i större skala i första hand inriktas på fortsatta uttag i anslutning till de befintliga stora täkterna vid Kungsfors och söder om Årsunda. Reservat för dessa framtida täktområden redovisas på plankartan.

På plankartan redovisas även befintliga större grustäkter med gällande täktillstånd samt den befintliga bergtäkten vid Hammarbyheden.

Täkt av grus, sand, matjord m m kräver länsstyrelsens tillstånd enligt naturvårdslagen (18§ NVL).

Rekommendationer

Ny bebyggelse

Ny bebyggelse, särskilt bostäder och fritidshus, som kan komma att störas av eller hindra täktverksamheten, kommer ej att medges i närheten av befintliga eller framtida större täkter.

Vattentäkt - Kungsfors

I det framtida täktområdet som redovisas vid Kungsfors, får grustäkt bedrivas endast under förutsättning att reservvattentäkten kan skyddas på ett tillfredsställande sätt.

Torv

Beskrivning

Plankartan redovisar dels torvtäkter där brytning pågår:

- Blötmuren
- Stormuren och
- Karinmossen,

dels områden där brytningskoncession meddelats men brytning ännu ej påbörjats:

- Vismuren och
- "Lortmossen" (Alderhulten m m).

Med dagens brytningstakt räcker nuvarande täkter teoretiskt drygt 20 år. Av brytningstekniska skäl kan det ändå bli aktuellt att börja bryta torv på Vismuren och "Lortmossen" redan i mitten 1990-talet.

Några anspråk på att få bryta torv på andra torvmarker är idag inte kända. Några försök att bedöma vilka områden som skulle kunna vara lämpliga för framtida torvbrytning har heller inte gjorts i översiktsplanen. Däremot redovisas, under rubriken Naturvård, ett flertal myrar där torvbrytning ej bör medges.

Rekommendationer

Ny bebyggelse

Ny bebyggelse, särskilt bostäder och fritidshus, som kan komma att störas av täktverksamheten, kommer ej att medges i närheten av befintliga eller framtida torvtäkter. I tveksamma fall kommer samråd att ske med koncessionshavaren.

Utmål

Beskrivning

På plankartan redovisas de tre områden med s k utmål (rätt att bryta mineral) som f n finns i kommunen:

- Västerbergsgruvan (Storvik)
- Nordanåkerfältet (Årsunda)
- Sågmursgruvan (Årsunda)

Några planer på gruvbrytning är f n inte aktuella.

NRL

Utmålen ska dock behandlas som föreslagna riksintressen och skall således skyddas mot åtgärder som kan försvåra framtida utvinning av mineralerna (NRL 2:7).

Rekommendationer

Ny bebyggelse

Ny bebyggelse eller anläggningar, som kan komma att störas av eller hindra framtida gruvverksamhet, kommer ej att medges inom eller i närheten av utmål. Inom utmål och annars i tveksamma fall kommer samråd att ske med rättighetsinnehavaren och Bergmästaren.

4.15 SKJUTBANOR OCH MOTORSPORTBANOR

Beskrivning

Plankartan redovisar befintliga skjutbanor och motorsportbanor.

Den stora skjutbanan vid Stigen (Sandviken) måste flyttas för att möjliggöra en planerad framtida utbyggnad av centralorten. Skjutbanorna vid Storvik och Österfärnebo är mindre lämpligt lokaliserade i förhållande till den befintliga bebyggelsen och, i Storviks fall, med hänsyn till friluftslivets intressen. Skjutbanan vid Storvik bör på sikt flyttas och vid Österfärnebo bör någon utbyggnad ej medges.

Motorsportanläggningen vid Kyrkberget är olämpligt lokaliserad med hänsyn till försvarets intressen. Någon som helst utbyggnad av anläggningen kommer därför inte att medges. Anläggningen borde på sikt flyttas.

Rekommendationer

Nya lägen för skjutbanorna vid Stigen och Storvik bör utredas.

Ny bebyggelse

Ny bebyggelse i närheten av befintliga skjutbanor och motorsportbanor kommer att prövas med särskild hänsyn till risken för bullerstörningar.

4.16 VATTENOMRÅDEN MED SÄRSKILDA REKOMMENDATIONER

Beskrivning

Mark- och vattenanvändningen har i huvudsak redovisats tillsammans i översiktsplanen. Sex större vattenområden har dock bedömts lämpliga att redovisa separat:

- Öjaren
- Färnebofjärden (Dalälven)
- Storsjön
- Ottnaren och Ältebosjön

- Näsby sjön
- Oppsjön

Öjaren är kommunens absolut viktigaste vattentäkt och svarar bl a för 90 % av vattenförsörjningen till Sandvikens tätort. Öjaren är dessutom av stor betydelse för friluftslivet och fritidsfisket. Förutsättningarna för fisket är dock idag avsevärt försämrade på grund av höga cesiumhalter i fisken. Vattentäkten saknar f n skyddsbestämmelser.

Färnebofjärden är av riksintresse för såväl naturvärden som friluftslivet (inkl fritidsfisket). Naturvårdsverket har föreslagit Färnebofjärden som ny nationalpark.

Storsjön, Gästriklands största sjö, är, med sin närhet till Sandviken och andra tätorter, givetvis av mycket stor betydelse för friluftslivet (bl a bad och båtsport) och för fritidsfisket (här finns bl a ett skyddsvärt bestånd av flodkräftor). Här finns också områden med stora naturvärden (se avsnitt 4.7).

Ottbaren, Ältebosjön, Näsby sjön och Oppsjön har också stora värden för friluftsliv och fritidsfiske. Ottbaren är dessutom en rastlokal för storskrake av internationell betydelse. Ältebosjön och Ottbaren gränsar till Hofors kommun. Oppsjön är, tillsammans med ett antal mindre sjöar i närheten (bl a Murämnet och Skammorsjön) av särskilt stort intresse för fritidsfisket. Sjöarna är s k Domänfiskevatten.

Rekommendationer

NRL

Enligt naturresurslagen ska vattenområden, som bl a har betydelse från allmän synpunkt med hänsyn till friluftslivet eller på grund av områdenas naturvärden, "så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt skada naturmiljön".

Områden som är av riksintresse skall skyddas (NRL 2:6). Vattenområden (t ex Öjaren), som är särskilt lämpliga för anläggningar för vattenförsörjning, ska så långt som möjligt skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra "tillkomsten eller utnyttjandet av anläggningarna" (NRL 2:8).

Öjaren

Det är ytterst angeläget att Öjaren skyddas mot åtgärder, bl a i skogsbruket, som kan försämma vattenkvaliteten. Kommunen kommer att ta initiativ till att ett skyddsområde med lämplig omfattning bildas med stöd av vattenlagen.

Färnebofjärden

Färnebofjärden skall bevaras för friluftslivet (inkl fritidsfisket) och naturvärden. Fjärden skall därför skyddas mot åtgärder som kan försämma vattenkvaliteten eller skada naturvärdena i övrigt.

Storsjön m fl sjöar

Vad gäller Storsjön och de övriga sjöarna ska användningen för friluftsliv och fritidsfiske prioriteras. Jord- och skogsbruket bör ta särskilda hänsyn så att vattenkvaliteten i sjöarna ej försämras.

4.17 UTREDNINGSSOMRÅDEN

Beskrivning

Under planarbetets gång har nya markanvändningsanspråk aktualiserats för ett par områden där det ännu är för tidigt med kommunala ställningstaganden i översiktsplanen. Områdena redovisas därför som utredningsområden:

Utredningsområde för kombiterminal, rangerbangård m m nordväst om Forsbacka

SJ har planer på att bygga en ny regional terminal för kombitrafik i närheten av Gävle i mitten av 1990-talet. Gävle kommun förordar att den s k kombiterminalen byggs vid järnvägen norr om Forsbacka, dvs nära gränsen till Sandviken. Samtidigt diskuteras en ny rangerbangård, som kan komma att sträcka sig tämligen långt in i Sandvikens kommun. Det råder ännu stor oklarhet om kombiterminalens och rangerbangårdens slutliga lokalisering.

Utredningsområde för golfbana vid Långängarna, Årsunda

Markägarna har planer på att anlägga en 18-håls golfbana på jordbruksmark som annars kommer att läggas ned. En ansökan om förhandsbesked har lämnats in. Bygg- och miljönämnden har dock ännu (september 1990) inte behandlat ansökan.

Rekommendationer

I avvaktan på närmare utredning och kommunala ställningstaganden kan pågående markanvändning (jordbruk resp skogsbruk) fortgå. Ny bebyggelse eller andra åtgärder som kan försvåra den planerade markanvändningen kommer inte att medges.

4.18 ÖVRIGA OMRÅDEN

Beskrivning

För en stor del (mer än hälften) av kommunens areal specificeras inte mark- och vattenanvändningen i översiktsplanen. Dessa "övriga områden" utgörs huvudsakligen av skogsmark, men här finns även en hel del spridd bebyggelse, främst fritidshus, vissa små områden jordbruksmark samt några större sjöar och vattendrag, t ex Väsaren, Vettsjön, Borrsjöån och Vallbyån. Några nämnvärda förändringar av markanvändningen förväntas inte.

Rekommendationer

Skogsbruk prioriteras

Kommunen kommer normalt att prioritera skogsbrukets intressen vid beslut om markanvändningen inom "Övriga områden".

Hänsyn enl SVL

Skogsvårdslagens generella hänsynsregler (1 § SVL) innebär bl a att en ca 25 meter bred zon av lövsly och klenvirke ska sparas vid avverkning längs strömvattendrag.

Ny bebyggelse

Under förutsättning att skogsbrukets intressen inte motverkas, kan ny bebyggelse medges som enstaka kompletteringar av befintliga bebyggelsegrupper. Ytterligare spridd bebyggelse, som kan vara till stor nackdel för skogsbruket, kommer normalt inte att medges.

Detaljplanering

För att förhindra en okontrollerad bebyggelseutveckling i tätortsområdenas närhet, där efterfrågan på mark för bebyggelse är stor, kan kommunen komma att kräva att ny bebyggelse ska föregås av detaljplanläggning eller fördjupad översiktsplanering (PBL 5:1). Kommunen kommer dock inte att medverka till en planläggning som medför någon mera omfattande ny bebyggelse utanför tätortsområdena.

VA och väg

Ny bebyggelse förutsätter naturligtvis att vatten, avlopp och väganslutning kan ordnas på ett tillfredsställande sätt. Kommunen kommer normalt inte att medge bebyggelse som förutsätter nya utfarter mot allmän väg (39 § VägL).

I övrigt gäller plan- och bygglagens samt naturresurslagens generella bestämmelser för dessa områden.

5. TÄTORTSOMRÅDEN

Inom ramen för arbetet med den kommunomfattande översiktsplanen har det inte varit möjligt att behandla tätortsområdena och frågor om tätorternas utveckling särskilt ingående. För flera av kommunens tätorter kommer därför sk fördjupade översiktsplaner att utarbetas senare. De översiktsplaner för tätorterna som finns sedan tidigare är i många avseenden inaktuella.

I avvaktan på att nya fördjupade översiktsplaner kan utarbetas, har det ändå bedömts lämpligt och önskvärt att i den kommunomfattande översiktsplanen redovisa och ta ställning till vissa strategiska markanvändningsfrågor, som rör tätortsområdena. Det finns också anledning att något närmare kommentera tidigare översiktsplaner. Generella rekommendationer för bygglovprövning m m inom tätortsområdena har redovisats i avsnitt 4.1.

Kommunens mål

Kommunens mål för samhällsplaneringen i stort är att vidareutveckla de tätbefolkade orterna. De tätorter som avses utöver Sandviken är Järbo, Kungsgården, Åshammar, Storvik, Hammarby, Årsunda, Österfärnebo och Gysinge. Dessa orter är viktiga stödjepunkter för service även till den omgivande landsbygden. Den allmänna målsättningen innebär bl a följande:

Befolkning	Befolkningstalen i ovanstående orter ska åtminstone vidmakthållas.
Sysselsättning	Förutsättningar för nyetableringar av företag ska skapas bl a genom att hålla en god mark- och planberedskap.
Bostäder	Planeringen för bostäder ska hålla god framförhållning så att lägenheter och tomtmark alltid finns att tillgå i ovannämnda tätorter. Bostadsbyggandet i andra mindre orter begränsas till att omfatta vissa kompletteringar.
Service	Den befintliga servicen ska kunna behållas och utvecklas.
Fritids- och rekreatiomsområden	De tätortsnära rekreatiomsområdena bör hållas fria från bebyggelse

5.1 JÄRBO

Allmänt

Järbo tätort har idag ca 1.950 invånare. Befolkningsförändringarna har varit små under hela 1980-talet då invånarantalet endast varierat mellan 1.950 och 2.000 personer. Järbo har en förhållandevis ung befolkning med många barn.

Näringslivet i Järbo är mångsidigt och tämligen livskraftigt trots att bl a två relativt stora trä-industrier lagts ned sedan 1970-talet. Idag finns, utöver detaljhandeln, ett 50-tal små företag i tätorten, de flesta med färre än fem anställda. De två största företagen har drygt 30 anställda vardera. Sammanlagt har företagen drygt 200 anställda. Av samtliga förvärvsarbetande i tätorten (ca 950 personer) pendlar mer än två tredjedelar till arbetsplatser på annan ort, främst Sandviken.

Såväl den offentliga som den kommersiella servicen är i stort sett tillfredsställande i Järbo. Här finns bl a låg- och mellanstadieskola, daghem (utbyggnad av ytterligare enheter pågående), distriktssköterska, bibliotek, post, bank och två dagligvarubutiker.

Tidigare översiktlig planering

En översiktsplan för Järbo tätort antogs av kommunfullmäktige 1978. Planen har i sina huvuddrag fortfarande en tillfredsställande aktualitet.

Nedanstående redovisning stämmer i huvudsak överens med 1978 års plan och innebär i princip endast att tidigare ställningstaganden förnyas. Det södra av de bostadsområden på Västerhällans östsluttning, som föreslogs i 1978 års plan, är dock inte längre aktuellt. Översiktsplanen från 1978 får i övriga delar fortsätta att gälla som underlag för detaljplanering och bygglovprövning.

Bostäder

De områden för bostäder som redovisas på tätortskartan rymmer tillsammans ca 160 lägenheter och tomter. Reservområdena rymmer dessutom vardera ca 100 lägenheter (tomter). Enligt den översiktliga beräkningen av bostadsbehovet som presenterats i planeringsförutsättningarna (avsnitt 2.5) skulle ungefär 140 lägenheter behöva byggas i Järbo under den kommande 20-årsperioden (1991-2010). De redovisade bostadsområdena täcker således mer än väl det beräknade behovet. Dessutom finns flera möjligheter till ytterligare förtätningar i den befintliga bostadsbebyggelsen.

Område 1:

Sedan början av 1980-talet har möjligheterna att bebygga det öppna området omedelbart nordost om Folkets Hus med bostäder diskuterats. Ett förslag till detaljplan som medger bostäder i två våningar har också upprättats men ännu inte ställts ut. Aktuella skisser visar att området kan rymma 16 lägenheter i fyra små flerfamiljshus.

Område 2:

Norr om idrottsplatsen, mellan Idrottsvägen och Kungsforsvägen, ligger ett ca 1,7 ha stort område med några äldre villor, som är i sådant skick att de med fördel kan ersättas med ny bebyggelse. Kommunen äger större delen av marken. Gällande detaljplan medger bebyggelse för handel och bostäder i två våningar. Området bör lämpligen byggas med flerfamiljshus och kan då rymma ca 40 lägenheter. Trafikbuller från Kungsforsvägen kräver särskild hänsyn.

Område 3:

På gamla vaddfabrikens område vid Norrlandsgatan planeras nya bostäder. Ett förslag till detaljplan har upprättats. Planförslaget visar en grupp med sex tvåvånings parhus (12 lgh) och en förskola.

Område 4:

Vid Norrhedsvägen, väster om ålderdomshemmet planeras ett litet område för småhus. Området kan, beroende på vilken hustyp som väljs, rymma högst tio lägenheter. Ett förslag till detaljplan har varit föremål för samråd. Kommunen äger marken.

Område 5:

Området, som ligger i skogen på Västerhällans nordöstra sluttning, är lätt tillgängligt via Gullsjövägen. Det är också väl beläget i förhållande till skola och övrig service. Kommunen äger i stort sett all mark. Området kan i en första etapp rymma ca 75 villatomter. Som en reserv rymmer området ytterligare minst 100 villor.

Område 6:

Området är vackert beläget vid Skänkgatans förlängning mot Jädraån. Marken, som för närvarande är i privat ägo, utgörs till större delen av gammal jordbruksmark. Området rymmer ett 20-tal lägenheter i småhus (villor, parhus eller radhus). Gällande detaljplan måste omarbetas.

Område 7:

Området, som utgörs av brukad åkermark, är strategiskt beläget i tätorten, mellan Kungsforsvägen och Jädraån. Området redovisades redan i 1978-års översiktsplan som ett reservområde för bostäder. Översiktsplanen antogs dock inte i denna del med hänvisning till det starka jordbruksintresset. Det finns ändå anledning att på nytt aktualisera området som en strategisk reserv för framtida tätortsutbyggnad (främst bostäder). Så länge marken ingår i ett bärkraftigt jordbruk bör emellertid jordbrukets intressen prioriteras och någon exploatering inte komma till stånd. Området skulle kunna rymma åtminstone 100 lägenheter.

Industri

De två nya områden för industri som redovisas omfattar tillsammans ca 7 ha. Dessa områden ingick redan i 1978-års översiktsplan. Utöver de nya områdena finns outnyttjad industrimark dels längs järnvägen, dels inom f d husfabrikens område och det gamla sågverksområdet vid Jädraån. Sammantaget torde dessa områden täcka behovet av industrimark i Järbo inom överskådlig tid.

Område 8:

Området utgör en utvidgning mot sydväst av det befintliga industriområdet vid Industrigatan. Markförhållandena är inte särskilt goda och en markundersökning bör göras som underlag för en närmare bedömning av utbyggnadsmöjligheterna. Området omfattas delvis av en gällande detaljplan för industriändamål.

Område 9:

Jordbruksmarken sydost om f d Järbo Yllefabrik, mellan Jädraån och Genvägen, bör reserveras för en eventuell framtida utvidgning av det befintliga industriområdet. Området är väl avskilt från övrig bebyggelse och risken för störningar är mycket liten.

Vägar

För Kungsforsvägen, väg 542, finns sedan tidigare ett förslag till en ny sträckning i norra delen av Järbo, från Allmogevägens anslutning och vidare norr om bebyggelsen i Kalltjärn. Mark bör reserveras för den nya vägsträckningen, även om vägprojektet f n inte finns med i vägverkets planer. En ombyggnad/nybyggnad av bron över Jädraån kan dock enligt vägverket bli aktuell redan 1993/94.

Trafikförhållandena längs Kungsforsvägen bör även i övrigt förbättras, främst genom att vägen förses med separata gång- och cykelbanor genom hela tätorten, men även genom att ytterligare begränsa antalet tomtutfarter. En sådan förbättring av Kungsforsvägen finns inte heller med i vägverkets aktuella planering.

Område med stora kulturvärden

Vid Djupdal finns rester av en gammal hytta. Nedanför hyttedammen ligger också några gamla små byggnader som använts till kraftverk och verkstäder. Dammen bildar tillsammans med dessa byggnader en fin miljö, som bör skyddas mot större ingrepp. Ny bebyggelse kommer inte att medges i området.

Viktiga grönområden/rekreatiomsområden

Skogsområdet söder om tätorten, på Västerhällans östsluttning, är av stor betydelse som strövområde och inrymmer flera motionsspår. Området bör inte bebyggas ens på längre sikt. Rekommendationer för skogsbruket finns redovisade i avsnitt 4.1.

Övriga större områden, som bör bevaras som grönområden är:

- området kring vattentornet,
- strandzonen längs Jädraån och
- det centrala parkstråket längs Parkgatan (med undantag av den planerade förskoletomten längst i söder).

Grönstråket som förbinder den centrala "parken" med Jädraån är också viktigt. Dessa områden bör ges ett långsiktigt skydd som parkmark eller sk naturmark i detaljplan. Det centrala parkstråket utgör parkmark redan i gällande detaljplan.

5.2 JÄDERFORS

Allmänt

Befolkningen i Jäderfors har under de senaste åren varit tämligen oförändrad: ca 400 personer. Jäderfors är helt beroende av arbetsmarknaden i centralorten. Av de drygt 200 förvärvsarbetande pendlar ca 90 % till arbetsplatser i främst Sandviken. När det gäller service är Jäderfors också i stor utsträckning beroende av centralorten. Låg- och mellanstadieskola finns dock i Jäderfors och en servicebutik med matservering har öppnats under 1989.

Tidigare översiktlig planering

Stadsarkitektkontoret gjorde år 1977 en utredning om förutsättningarna för en utvidgning av Jäderfors. Utredningen visade att möjligheterna att bygga fler bostäder är mycket begränsade med hänsyn till bl a jordbrukets intressen, risken för översvämningar och kostnaderna för en utbyggnad av vatten- och avloppssystemet. Någon utvidgning av bebyggelsen borde därför inte ske men utredningen visade på möjligheter till kompletteringar inom den befintliga bebyggelsen med 10 - 15 nya villor. Kommunfullmäktige ställde sig i huvudsak bakom utredningens slutsatser.

Några förändringar, som föranleder ett ändrat ställningstagande till möjligheterna att bygga ut Jäderfors tätort, har inte inträffat sedan 1977. Någon utvidgning av bebyggelsen bör således inte ske. Däremot finns fortfarande möjligheter att bygga ett fåtal villor eller lägenheter som förtätning inom den befintliga bebyggelsen.

5.3 ÅSHAMMAR

Allmänt

Åshammar har idag ganska precis 1.000 invånare. Befolkningen har minskat något under 1980-talet, men endast med ett 70-tal personer.

Näringslivet domineras av två stora företag: Bulten Stainless AB med ca 110 anställda och Tema Fönster AB med ca 70 anställda. Dessutom finns, förutom detaljhandeln, ungefär 15 små företag i Åshammar, de flesta med färre än fem anställda. Tillsammans har företagen omkring 225 anställda. Totalt förvärvsarbetar mer än 500 av Åshammars invånare. Drygt hälften av dessa pendlar till arbetsplatser på annan ort.

Vad gäller service, finns i Åshammar bl a lågstadieskola (mellanstadium i Kungsgården), daghem, distriktssköterska, bibliotek, post, bank och två dagligvarubutiker varav den ena finns hotas av nedläggning. Serviceutbudet omfattar således de nödvändigaste funktionerna.

Tidigare översiktlig planering

Någon antagen översiktsplan finns inte för Åshammar. Huvuddragen i tätortens utbyggnad har dock behandlats i fastställda detaljplaner.

Bostäder

I Åshammar skulle, enligt planeringsförutsättningarna (avsnitt 2.5), uppskattningsvis ca 75 lägenheter behöva byggas under åren 1990-2010. Tätortskartan redovisar områden som tillsammans rymmer ca 115 lägenheter och tomter, vilket således mer än väl täcker det uppskattade behovet. I den befintliga bebyggelsen finns dessutom vissa möjligheter till ytterligare förtätningar och det sk utredningsområdet (se nedan, område 9) skulle kanske kunna inrymma 40 - 50 lägenheter.

Område 1: A-B

En utbyggnad av tätorten är sedan länge planerad söder om Alsjön. Kommunen äger marken i området. De två delområden som redovisas innehåller 40 respektive 24 villatomter enligt gällande detaljplan. Utbyggnaden av delområde A har påbörjats och 5 - 10 tomter är redan bebyggda.

Område 2:

Gamla skolan vid Svärdsjövägen, väster om järnvägen, är nedlagd sedan flera år. Avsikten är att riva skolan och att istället bygga villor. Det förslag till detaljplan som utarbetats visar att skolgården kan rymma fyra villatomter. Kommunen äger skolfastigheten.

Område 3:

Området som ligger vid Smedjordsvägen intill centrum, består av tre gamla, relativt stora villafastigheter. Kommunen äger numera de tre fastigheterna och den gamla bebyggelsen är till största delen riven. Enligt gällande detaljplan ska området bebyggas med radhus i två våningar. Området rymmer ungefär 20 lägenheter.

Område 4:

Vid Borrsjöån ligger ett relativt stort område (ca 2,5 ha) med åkermark, som är centralt beläget i tätorten, nära bl a skolan. Marken ägs av kommunen. Under förutsättning att grundförhållandena är acceptabla är området mycket lämpligt för bostäder. Tillfart till området ordnas enklast via Smedjordsvägen. Området skulle kunna rymma 20 - 30 lägenheter i småhus (villor). Gällande detaljplan från 1965 visar området som park och en ny detaljplan måste således upprättas.

Område 5:

Vid norra delen av Hästskovägen ligger en större fastighet där det tidigare bl a funnits en smidesverkstad. Kommunen äger numera fastigheten, som kan rymma 6 - 8 småhus. Gällande detaljplan medger bostäder och småindustri (Bj). Planen behöver dock ändras för att möjliggöra småhusbebyggelse. Planarbetet har påbörjats.

Industri

Tätortskartan redovisar tre områden för framtida industri. Områdena omfattar tillsammans drygt 10 ha vilket torde täcka behovet av industrimark i Åshammar under lång tid. Mark som skulle kunna vara lämplig för småindustri finns också i område 9 (se nedan).

Område 6:

Omedelbart norr om det befintliga industriområdet vid Bakfallsvägen, väster om järnvägen, ligger ett område som idag till större delen utgörs av jordbruksmark. Området är lämpligt både för en eventuell framtida expansion av fönsterfabriken och för etablering av nya verksamheter. En detaljplan från 1965 gäller för hela området. Redan där angavs industriändamål som markanvändning.

Område 7:

Jordbruksmarken mellan bultfabriken och Persbackavägen bör i första hand reserveras för fabriken framtida expansionsbehov. Området är redan i gällande detaljplan från 1965 avsatt för industri-ändamål i sin helhet. Det kan bli nödvändigt att ändra detaljplanen för att spara de tre befintliga gårdarna inom området.

Område 8:

Vid järnvägen, mellan Svärdsjövägen och Borrsjöån, ligger ett område som är utsatt för störningar från såväl järnväg som biltrafik. Området är strategiskt beläget vid infarten till de större industrierna och bör reserveras för småindustri eller annan verksamhet som inte är störningskänslig. Området är till största delen obebyggt. Detaljplan saknas.

Utredningsområde

Område 9:

Gamla Bultens industriområde har ett mycket strategiskt, centralt läge i Åshammar. De gamla industribyggnaderna är av kulturhistoriskt intresse och borde, om möjligt, inte rivas. Möjligheterna att nyttja byggnaderna för nya verksamheter, t ex småindustri eller hantverk, bör därför utredas. Den framtida

användningen av området mellan Gamla Bulten och Smedjordsvägen bör samtidigt utredas. Gällande detaljplan medger industri resp. bostäder. Kommunen äger all mark inom området.

Vägar

Svärdsjövägen

Trafikförhållandena längs Svärdsjövägen (väg 537) bör förbättras, främst genom att vägen förses med separata gång- och cykelbanor genom hela tätorten, men även genom att begränsa antalet tomtutfarter så långt som möjligt. Vid centrum finns i gällande detaljplan mark reserverad för en gång- och cykeltunnel under Svärdsjövägen. Separata gång- och cykelbanor längs Svärdsjövägen ingår dock inte i vägverkets aktuella planering.

Under 1970-talet diskuterades en helt ny sträckning för Svärdsjövägen utanför bebyggelsen sydväst om tätorten. Diskussionerna gällde i första hand delen väster om järnvägen. En ny sträckning för Svärdsjövägen ingår inte heller i vägverkets långtidsplaner och det är inte särskilt troligt att en ny väg kommer att byggas inom de närmaste 20 åren. Enligt kommunens uppfattning är det dessutom mera angeläget att förbättra standarden på den befintliga vägen enligt ovan. Någon ny vägsträckning utanför tätorten redovisas därför inte på tätortskartan.

Tillfartsväg "Bulten"

Ett nytt läge, öster om järnvägen, för en bättre tillfartsväg från Svärdsjövägen till bultfabriken har också diskuterats sedan länge. Frågan om vem som ska bekosta en ny tillfartsväg har dock inte klarats ut, och det är idag mycket osäkert om och när vägen skulle kunna byggas. Handlingsfriheten bör dock bevaras genom att någon ny bebyggelse inte medges i det aktuella området (grönområde på tätortskartan).

Viktiga grönområden/rekreationsområden

Större sammanhängande områden som bör bevaras som grönområden är:

- strandzonen kring Alsjön,
- stråket längs Alsjöbäcken och
- strandzonen längs Borrsjöån.

Dessa områden bör ges ett långsiktigt skydd som parkmark eller sk naturmark i detaljplan. Större delen utgör redan idag park i gällande detaljplan.

Området vid Borrsjöån, närmast järnvägen, kan dock eventuellt komma att delvis tas i anspråk för en framtida ny tillfart till bultfabriken.

I nordväst gränsar tätortsområdet till rekreationsområdet på Albergets sluttning. Området är av stor betydelse som strövområde och rymmer bl a ett elljusspår. Området bör inte bebyggas ens på längre sikt. Rekommendationer för skogsbruket finns redovisade i avsnitt 4:1.

Natargasledning

Den föreslagna sträckningen för en framtida naturgasledning mellan Gävle och Bergslagen korsar Borrsjöån och Ovansjöåsen strax söder om Uhrfors. Ledningssträckningen är ännu preliminär och kan komma att ändras något. Se vidare avsnitt 4:13 och avsnitt 2.15 (del 1).

5.4 KUNGSGÅRDEN

Allmänt

Det avgränsade tätortsområdet omfattar, utöver det egentliga Kungsgården, även delar av Mom och Åsens by samt Hillsta och Se. Inom området bor idag ca 1.000 personer. Befolkningen har minskat med ca 50 personer under 1980-talet. Jämfört med kommunen som helhet har Ovansjö kommundel förhållandevis många barn.

Kungsgården är i stor utsträckning beroende av arbetsmarknaden i centralorten. Av den yrkesverksamma befolkningen (ca 500 personer) pendlar ca 4/5 till arbetsplatser på annan ort. Av dessa pendlar mer än hälften till Sandviken. Idag finns, utöver detaljhandeln, ca 25 små företag med sammanlagt ett 60-tal anställda i Kungsgården. Dessutom har Vägverket ca 15 anställda.

Kungsgården var tidigare centralort i Ovansjö kommun. Såväl den offentliga som den kommersiella servicen är fortfarande acceptabel även om ett par butiker lagts ned under 1980-talet. I Kungsgården finns bl a låg- och mellanstadieskola, daghem, distriktssköterska, folktandvård, post, bibliotek, två banker och en dagligvarubutik.

Tidigare översiktlig planering

För Kungsgården med omgivningar gäller en översiktsplan som antogs av kommunfullmäktige 1982. Planen är till stora delar aktuell. Tillsammans med nedanstående redovisning och den kommunomfattande översiktsplanen i övrigt, får översiktsplanen fortsätta att gälla som underlag för detaljplanering och bygglovprövning. Det nya bostadsområde mellan Garvarvägen och Myrvägen, som föreslogs i 1982-års plan, är dock inte längre aktuellt, eftersom grundförhållandena visat sig vara alltför dåliga.

Bostäder

Tätortskartan visar två nya bostadsområden med tillsammans ca 90 tomter och lägenheter. Enligt den översiktliga beräkningen av bostadsbehovet i planeringsförutsättningarna (avsnitt 2.5) behöver ungefär 70 lägenheter byggas i Kungsgården under den kommande 20-årsperioden (1991-2010). De redovisade nya bostadsområdena motsvarar således väl det beräknade behovet. I centrala Kungsgården och t ex i Hillsta finns dessutom möjligheter till ytterligare förtätningar av den befintliga bebyggelsen.

Område 1:

Söder om den befintliga villabebyggelsen i Flyktsbacka ligger ett område som enligt gällande detaljplan är avsett för ca 75 villor. Området är ett vackert beläget

skogsområde, som sluttar mot det öppna jordbrukslandskapet kring Alsjöbäcken. Avståndet till centrum med skola och övrig service är ungefär en km. Det är därför angeläget att en gen gång- och cykelförbindelse anläggs. Kommunen äger all mark i området.

Område 2:

Området är centralt beläget vid Skomakarvägen intill Konsumbutiken. Enligt gällande detaljplan, är området, som idag är obebyggt, delvis ansett för bostads- och handelsändamål. Området kan rymma 15-20 lägenheter i tvåvånings flerfamiljshus. Detta förutsätter dock att gällande detaljplan ändras. Kommunen äger marken inom området.

Industri

För närvarande finns endast ett nytt område för industri planerat i Kungsgården. Området, som ligger i västra delen av tätorten, omfattar ca 2,5 ha. Även om efterfrågan på mark för industri och liknande verksamheter inte är stor i Kungsgården, bör kommunen söka ytterligare, centralt belägna områden, som kan reserveras för småindustri och liknande.

Område 3

Vid Hammarbyvägen, strax söder om Gävle-Dala Lantmäns område, ligger ett område som bör reserveras för framtida industriändamål. En förutsättning för att området ska kunna utnyttjas är att den föreslagna anslutningsvägen mellan Ovansjövägen och Hammarbyvägen byggs. En tredjedel av området är åkermark, resten är skogbevuxen. Kommunen äger den skogbevuxna delen. Området ligger väl avskilt från bostadsbebyggelse och risken för störningar är liten.

Bilserviceanläggning

Område 4:

Vid Ovansjövägens anslutning till nya riksväg 80, intill Hillsta, planeras en större bilserviceanläggning på vad som idag är öppen jordbruksmark. En detaljplan för anläggningen har nyligen antagits och fastighetsbildning är redan genomförd.

Rastplats vid Rv 80

Område 5:

Vägverket har påbörjat ett planeringsarbete för utbyggnad av rastplatser vid de större vägarna i länet, bl a riksväg 80. Kommunen anser att området norr om riksvägen, intill den planerade bilserviceanläggningen vid Hillsta är lämpligt för en sådan rastplats. Rastplatsens storlek och utformning har ännu inte studerats närmare.

Utredningsområde

Område 6:

Förutsättningarna för framtida markanvändning och bebyggelseutveckling i centrala Kungsgården har drastiskt förändrats i och med att genomfartstrafiken flyttats utanför tätorten. (Riksvägens nya sträckning genom tätorten öppnades för

trafik hösten 1989.) Det finns därför anledning att mera i detalj studera tätortens centrala delar bl a vad gäller möjligheterna till förtätningar och utformningen av trafiksystemet. I området finns kulturhistoriskt värdefull bebyggelse.

Vägar

En följd av utbyggnaden av den nya riksväg 80 blev att förbindelsen mellan Ovansjövägen och Norvägen (vägen mot Hammarby) skars av. Enligt kommunens uppfattning är det angeläget att en ny förbindelseväg byggs, bl a för att möjliggöra en framtida stängning av Norvägens nuvarande plankorsning med Rv 80. Den nya förbindelsevägen, som f n inte ingår i vägverkets planer, redovisas på tätortskartan.

Det är önskvärt att Rv 80 i framtiden kan klassas som motortrafikled även på sträckan mellan Kungsgården och Sandviken. För att detta ska bli möjligt måste Ovansjövägens anslutning till Rv 80 vid Hillsta ersättas med en planskild korsning eller helt tas bort. Möjligheterna att utnyttja den befintliga vägporten för Oxrönningvägen, för att ordna en planskild korsning, bör utredas i samband med att den föreslagna rastplatsen projekteras.

Järnväg

För att lösa problemen med plankorsningen med Korsikavägen planerar banverket att flytta nuvarande mötesplats (bangården) ungefär en kilometer österut. Flyttningen kan enligt banverket ske tidigast 1996. Samtidigt planerar banverket att räta ut den tvära kurvan väster om bangården. Några närmare detaljer har ännu inte presenterats för kommunen.

Områden med stora kulturvärden

Inom tätortsområdet finns två områden med stora kulturhistoriska värden:

- södra delen av Åsens by med omgivande jordbrukslandskap samt
- området kring Kungsgårdens herrgård, Ovansjö prästgård och kyrkan.

Åsens by

Åsens by är en s k radby, som ligger längs Ovansjöåsens krön, tydligt exponerad i det öppna jordbrukslandskapet. I byn finns flera enskilda gårdar av stort kulturhistoriskt värde, men det är kanske främst helheten som det är angeläget att bevara. Söder om riksväg 80 ligger gården "Riksdagsmans", som numera är skyddad som byggnadsminne.

I Åsens by kommer ny bebyggelse, med undantag av komplementbyggnader (uthus m m) och byggnader för jordbrukets behov, normalt inte att medges. Om ny bebyggelse ändå kan medges kommer bygg- och miljönämnden att ställa krav på att byggnaderna ska placeras och utformas med särskild hänsyn till landskapsbilden och den befintliga bebyggelsen (PBL 3:1). Se vidare rekommendationerna i avsnitt 4.4.

Kungsgårdens herrgård m m

Kungsgårdens herrgård och prästgården, som båda uppfördes under slutet av 1700-talet, är av mycket stort kulturhistoriskt värde och får därför, enligt PBL 3:12, inte förvanskas. Kyrkan och kyrkogården skyddas enligt kulturminneslagen.

I området kring herrgården, prästgården och kyrkan kommer ny bebyggelse normalt inte att medges, annat än som komplettering till den befintliga bebyggelsen. Om ny bebyggelse medges kommer bygg- och miljönämnden även här att ställa krav på att byggnaderna ska placeras och utformas med särskild hänsyn till landskapsbilden och kulturvärdena på platsen (PBL 3:1). Enligt gällande detaljplan får sex små radhus byggas i anslutning till ålderdomshemmet. Planen bör omarbetas med hänsyn till de kulturhistoriska värdena i området. Byggrätterna för åtminstone de tre radhusen söder om ålderdomshemmet bör utgå.

Viktiga grönområden/rekreatiomsområden

För Kungsgården, som till största delen omges av jordbruksmark, är skogsområdet vid Flyktsbacka av mycket stor betydelse som rekreatiomsområde. Området, som innehåller elljusspår och motionsslingor, bör inte bebyggas, ens på längre sikt, utöver vad gällande detaljplan medger (se område 1). Rekommendationer för skogsbruket finns redovisade i avsnitt 4.1.

Området kring Borrsjöans utlopp i Storsjön bör också hållas fritt från ytterligare bebyggelse och bevaras som grönområde.

Bebyggelse med särskilt stora va-problem

I Se by saknas kommunalt vatten och avlopp. Förutom den ursprungliga jordbruksbebyggelsen finns ett 20-tal fritidshus inom området.

Innan ytterligare bebyggelse kan medges i området måste va-problemen utredas, för att finna tillfredsställande individuella och/eller gemensamma lösningar med enskilt huvudmannaskap. Någon mera omfattande ny bebyggelse kommer dock inte att medges även om va-problemen kan lösas.

5.5 STORVIK

Allmänt

Storviks tätort har idag drygt 2.300 invånare. Befolkningen minskade med mer än 250 personer under perioden 1980-1986. Under det senaste året har dock en viss återhämtning skett och befolkningen har åter ökat med ca 65 personer. Det avgränsade tätortsområdet omfattar även bebyggelsen i Övre Storvik, Bro by, Västerberg, Österberg och Övermyra. I dessa områden bor ytterligare ungefär 400 personer.

I Storvik finns tre större industrier: ABB Service AB (f d Asea), med ca 190 anställda, Perforerad Plåt AB med ca 75 anställda och Almab (transportörer m m) med ca 70 anställda. Förutom detaljhandeln finns dessutom runt 35 mindre företag

av vilka de flesta har färre än fem anställda. Tillsammans har företagen omkring 500 anställda. Av de förvärvsarbetande (ca 1200 personer i tätorten) pendlar ungefär hälften till arbetsplatser på annan ort.

Den offentliga servicen är väl utbyggd i Storvik. Här finns bl a låg-, mellan- och högstadieskola, daghem, hälsocentral, bibliotek, post och försäkringskassa. Även när det gäller kommersiell service finns ett tämligen rikligt utbud med bl a två banker, två större och två mindre dagligvarubutiker samt ett flertal specialvarubutiker.

Tidigare översiktlig planering

Stadsarkitektkontoret utarbetade under åren 1986-88 ett förslag till översiktsplan för hela Storvik/Hammarby område med fördjupningar för tätorterna. Planarbetet bedrevs i samråd med bl a referensgrupper i Storvik och Hammarby. Planförslaget har inte förts vidare till utställning och antagande. Den nu aktuella kommunomfattande översiktsplanen med nedanstående redovisning bygger i stor utsträckning på, och ersätter delvis, förslaget till översiktsplan för Storvik/Hammarby.

Bostäder

I centrala Storvik finns goda möjligheter att förtäta och komplettera bebyggelsen. En översiktlig bedömning visar att området mellan järnvägen, Landsvägen (Rv 80) och Hammarbyvägen kan förtätas och kompletteras med ca 100 lägenheter i flerfamiljshus utan en alltför kraftig exploatering. De områden för småhus som redovisas på tätortskartan rymmer tillsammans ungefär 100 tomter. Område 5 rymmer 40 - 50 lägenheter.

Enligt planeringsförutsättningarna (avsnitt 2.5) skulle ca 165 lägenheter behöva byggas i Storvik under den kommande 20-årsperioden (1991-2010). Tillsammans med förtätningmöjligheterna i centrum, täcker således de områden för bostäder, som redovisas på tätortskartan, det beräknade behovet mer än väl. I Bro by, Västerberg och Österberg finns dessutom möjligheter till mindre kompletteringar av den befintliga bebyggelsen.

Område 1:

Strax nordväst om Hedängsskolan ligger ett område som sedan länge är planerat för bostäder (småhus) men ännu inte helt utbyggt. Den obebyggda del som redovisas på tätortskartan rymmer drygt 15 villatomter. Marken, som ägs av kommunen, är gammal jordbruksmark..

Område 2:

Väster om Vimurs-Lisas väg och område 1 ligger ett område som delvis består av jordbruksmark, delvis av skogsmark. Området är väl beläget i förhållande till skolan, sportcentrum och rekreationsområdet väster om tätorten. Det är lämpligt för bostäder och kan rymma 40-50 lägenheter i småhus (villor). Kommunen äger endast en mindre del av marken inom området.

Område 3:

Nordost om skolan och sydost om yxfabriken ligger ett område med jordbruksmark, som i gällande detaljplan reserverades för en barnstuga ("allmänt ändamål"). Barnstugan har numera byggts på en tomt på andra (västra) sidan om Vallbyvägen och det aktuella området, som är vackert beläget vid Vallbyån, bör istället reserveras för bostäder. Området rymmer 20-30 lägenheter i småhus. Grundförhållandena kan delvis vara besvärliga. Marken inom området ägs endast delvis av kommunen.

Område 4:

I norra delen av Bro by ligger ett område med gammal jordbruksmark, där den befintliga bebyggelsen skulle kunna kompletteras med ett 20-tal nya småhus (villor). Bro by är av stort kulturhistoriskt värde och eventuell ny bebyggelse måste utformas med särskild omsorg. Kommunen äger all mark inom området. En planskiss har utarbetats men en formell detaljplan måste antas innan området kan bebyggas. En förutsättning för ytterligare bebyggelse av någon större omfattning i Bro är dessutom att väganslutningen till nuvarande riksväg 80 förbättras med avseende på trafiksäkerheten.

Område 5:

Det finns idag planer på att bygga om gamla Stenbacksskolan till bostäder. Efter en planändring skulle kvarteret dessutom kunna bebyggas med helt nya bostadshus. Sammantaget kan kvarteret rymma 40-50 lägenheter.

Industri

De tre nya områden för industri som redovisas omfattar sammanlagt 18-20 ha. Detta torde tillgodose behovet av industrimark i Storvik under mycket lång tid.

Område 6:

Väster om den befintliga industrin vid Nedre Storvik och söder om järnvägen finns stora, ännu ej ianspråkta arealer, som i gällande detaljplan är avsatta för industriändamål. Området bör i första hand reserveras för den befintliga industrins expansionsbehov men kan även rymma nya företag. Idag nyttjas marken inom området som jordbruksmark. Kommunen äger en stor del av området. Det område som redovisas på tätortskartan är, med hänsyn till den föreslagna nya sträckningen för Rv80 och till terrängen i området, något begränsat i förhållande till detaljplanen. Området kan utökas något ytterligare åt väster.

Område 7:

Den planerade nya sträckningen av järnvägen för utfarten mot Avesta kommer att frigöra mark mellan Landsvägen (nuvarande Rv80) och järnvägen. Området, som idag till största delen utgörs av jordbruksmark, är utsatt för störningar från både järnväg och biltrafik. Det är samtidigt mycket väl beläget från kommunikationssynpunkt och därför lämpligt för industriändamål. Området kan dock troligen inte byggas ut innan den nya förbifarten för Rv80 byggts, eftersom dagens trafikmängder på Landsvägen gör att nya anslutningar är olämpliga av trafiksäkerhetsskäl. Kommunen äger endast en mindre del av området (Östers). För en stor del av området gäller en detaljplan som anger att marken ska utgöra park. Detaljplanen måste således ändras.

Område 8:

Området är mycket centralt beläget intill det befintliga industriområdet vid Magasinsgatan. Det omfattar den obebyggda marken sydost om Sportcentrum, mellan kraftledningen, Vallbyvägen och Magasinsgatan. Arealen är ca 1,0 ha och kommunen äger marken. Grundförhållandena är besvärliga och en markundersökning måste göras, som underlag för en närmare bedömning av förutsättningarna för att bebygga området. Gällande detaljplan visar parkmark och måste således ändras.

Vägar

Förbifart Storvik

Kommunen anser att riksväg 80, så snart som möjligt, bör byggas om i en ny sträckning utanför Storvik. Denna sk förbifart Storvik finns dock inte med i vägverkets riksvägsplan för åren 1989-1998. Tätortskartan redovisar alternativa, preliminära förslag till sträckning för förbifarten. Ny bebyggelse eller andra åtgärder, som kan påverka eller försvåra vägdragningen, kommer inte att medges. Med hänsyn till bl a den värdefulla kulturmiljön i Övermyra-Österberg, förordar kommunen alternativ 1 för den norra delen av förbifarten.

På tätortskartan redovisas ytterligare två nya vägsträckningar. Vägverket planerar att, inom de närmaste två åren, bygga om bron över västra delen av bangården i Storvik. Bron kommer att flyttas ca 50 m västerut och Hammarbyvägen får därmed en något ändrad sträckning från Landsvägen (Rv 80) till Nedre Storvik. Det nya broläget och vägsträckningen är säkerställda i en antagen detaljplan.

Vallbyvägen

I gällande detaljplan för småhusområdet nordväst om skolan (område 1) redovisas en ny sträckning för Vallbyvägen förbi bl a Yxfabriken. Vallbyvägen bör byggas om på detta avsnitt i samband med att småhusområdet byggs ut och innan utbyggnaden av område 2 påbörjas.

Korsåvägen

Korsåvägen ansluter till nuvarande Rv 80 via smala gator och genom villabebyggelse. Eftersom vägens trafikeras med tunga och långa fordon (timmertransporter) är detta inte tillfredsställande från trafiksäkerhetssynpunkt och med hänsyn till risken för bullerstörningar. Anslutningen till Rv80 har dåliga siktförhållanden och är inte heller tillfredsställande från trafiksäkerhetssynpunkt. Om den tunga trafiken skall fortsätta i nuvarande omfattning bör anslutningen förbättras. Helst borde Korsåvägen ges en helt ny sträckning utanför bebyggelsen. Möjligheterna för en sådan ny sträckning bör utredas närmare.

Brobyvägen

Även Brobyvägens anslutning till Rv 80 har mycket dåliga siktförhållanden. Anslutningen måste förbättras från trafiksäkerhetssynpunkt innan någon mera omfattande bebyggelse kan medges i Bro by. Stadsarkitektkontoret har utarbetat ett förslag till en förbättrad anslutning.

Rv 80 - centrum

Trafiken längs Rv 80 är idag tidvis så tät att den medför problem för den interna trafiken, särskilt gång- och cykeltrafiken. För att uppnå säkra gång- och cykelförbindelser i de centrala delarna av Storvik kan det bli nödvändigt att anlägga särskilda övergångsställen eller GC-tunnlar.

Övre Storvik

I Övre Storvik är det angeläget att stänga den riskfyllda plankorsningen med järnvägen. Gång- och cykeltrafiken kan istället ledas via en ny separat förbindelse under den befintliga järnvägsbron över nuvarande Rv 80.

Vägverkets planer

Några åtgärder för att förbättra trafiksäkerheten på Rv 80 genom Storvik, i avvaktan på att genomfartstrafiken kan ledas utanför tätorten, ingår för närvarande inte i vägverkets planering.

Järnväg

Banverket planerar en ny sträckning av spåret för utfarten mot Avesta på en sträcka av ca 900 meter. Den nya sträckningen berör inte någon befintlig bebyggelse men tar en del jordbruksmark i anspråk. Banomläggningen frigör mark för industriändamål (se område 7). Ny bebyggelse, som kan försvåra banomläggningen, kommer inte att medges.

Områden med stora kulturvärden

Inom tätortsområdet har fem områden med stora kulturvärden särskilt markerats:

- Centrala Storvik
- Nedre Storvik
- Hembygdsgården i Västerberg
- Bro by
- Övermyra/Österberg

Centrala Storvik

Det centrala området i Storvik, mellan Landsvägen (Rv 80) och järnvägen, med sin bevarade rutnätsplan och sin karaktär av stationssamhälle, är av stort värde som sammanhängande miljö. Det är angeläget att rutnätsplanen och bebyggelsens skala bevaras vid förändringar i området. Ny bebyggelse bör normalt placeras på det traditionella sättet, med huvudbyggnaderna i kvartershörn och nära gatan och med uthusen längre in i kvarteret.

"Särskilt värdefull bebyggelse"

Området kring järnvägsstationen innehåller bebyggelse som är särskilt värdefull från kulturhistorisk synpunkt. Dessa byggnader får därför, enligt PBL 3:12, inte förvanskas. Posthuset och de två små radhusen vid Stationsgatan, närmast järnvägsstationen, har skyddsbestämmelser (q) i gällande detaljplan. När detaljplan upprättas eller ändras bör även övriga fastigheter inom området förses med skyddsbestämmelser.

Nedre Storvik

Nedre Storvik är ett exempel på en by där gårdarna blev kvar på sina ursprungliga platser efter laga skiftet under 1800-talets senare del. Den täta bybildningen, med de stora uthusen längs bygatan, är särskilt värdefull från kulturhistorisk synpunkt och byggnaderna får, enligt PBL 3:12, inte förvanskas. Ny bebyggelse kommer inte att medges annat än som komplettering till den befintliga. Bygg- och miljönämnden kommer då att ställa krav på att byggnaderna placeras och utformas med särskild hänsyn till landskapsbilden och kulturvärdena på platsen (PBL 3:1). Det kan bli aktuellt att höja bygglovplikten så att den även omfattar jordbrukets ekonomibygnader, fasadändringar, underhållsätgärder och rivning.

Hembygdsgården i Västerberg

Hembygdsgården i Västerberg, med tillhörande fäbod område, bör hållas intakt.

Bro by

I Bro by finns en grupp bergsmansgårdar med stora uthus byggda i vinkel mot bygatan. Flertalet byggnader är från tiden kring 1800-talets mitt. Även om bebyggelsen i övrigt är av mera blandad karaktär och ålder är byn som helhet av stort kulturhistoriskt värde. En naturlig del av denna bergsmansby är de rester av Valls hammare, som finns kvar på Vallbyåns södra strand. Yxfabriken använder idag delar av den gamla hammarens byggnader.

Övermyra - Österberg

Övermyra och Österberg är gamla byar i ett kuperat jordbrukslandskap med smala slingrande vägar, kantade av stenmurar. Bebyggelsen är av blandad karaktär och ålder, och även om det finns enstaka gårdar med byggnader av stort kulturhistoriskt värde, t ex Tomtas, Kumelins och Oppistugas, är det främst miljön som helhet som är värd att skydda.

I både Bro by och Övermyra/Österberg finns vissa möjligheter till förtätning och komplettering av bebyggelsen. Bygg- och miljönämnden kommer att ställa krav på att ny bebyggelse placeras och utformas med särskild hänsyn till landskapsbilden och kulturvärdena på platsen (PBL 3:1). Se vidare rekommendationerna i avsnitt 4:4.

Viktiga grönområden/rekreationsområden

Skogsområdet väster om tätorten är av mycket stort värde som motions- och strövområde. I området finns flera motionsspår varav ett är försett med belysning.
Skjutbana

Den skjutbana som ligger i området bör på sikt flyttas. Rekreationsområdet bör inte bebyggas ens på längre sikt. Rekommendationer för skogsbruket finns redovisade i avsnitt 4.1.

Strandzonen längs Vallbyån, som bl a innehåller en intressant flora, bör också hållas fri från ytterligare bebyggelse och bevaras som grönområde. Om och när detaljplan upprättas bör området ges ett långsiktigt skydd som parkmark eller sk naturmark.

Bebyggelse med särskilt stora va-problem

I Övre Storvik saknar bebyggelsen söder om järnvägen kommunalt vatten och avlopp.

Innan ytterligare bebyggelse kan medges i området måste va-problemen utredas för att finna tillfredsställande individuella och/eller gemensamma lösningar med enskilt huvudmannaskap. Även om va-problemen kan lösas kommer endast enstaka kompletteringar av bebyggelsen att medges.

5.6 HAMMARBY

Allmänt

Efter att stadigt ha minskat under 1960- och 1970-talen, har antalet invånare i Hammarby stabiliserats under senare delen av 1980-talet. Befolkningen uppgår idag till ca 700 personer.

Sulfitfabriken, som tidigare utgjorde basen för sysselsättningen i Hammarby, lades ned 1982. Kvar finns dock fortfarande en fabrik för kartongförädling (Kopparfors AB) med drygt 80 anställda. I Hammarby finns också, utöver detaljhandeln, ett mindre antal småföretag med tillsammans ett 20-tal anställda. Av de ca 300 förvärvsarbetande måste tre fjärdedelar pendla till arbetsplatser på annan ort.

I Hammarby finns bl a låg- och mellanstadieskola, daghem, distriktssköterska, bibliotek, post, bank och en dagligvarubutik. Utbudet av offentlig och kommersiell service omfattar således det nödvändigaste. Dagligvarubutiken hotas dock av nedläggning (ev. ägarbyte).

Tidigare översiktlig planering

Hammarby har behandlats i det förslag till översiktsplan för Storvik/Hammarby område, som utarbetades 1986-1988 (se avsnitt 5.5 Storvik).

Bostäder

Enligt den översiktliga beräkningen av bostadsbehovet (se avsnitt 2.5 i planeringsförutsättningarna), skulle ungefär 50 nya lägenheter behöva byggas i Hammarby de kommande 20 åren (1991-2010). De två nya områden för bostäder (område 1 och 2), som planeras rymmer tillsammans ca 35 lägenheter och tomter. Resterande del av bostadsbehovet beräknas mer än väl kunna täckas genom förtätning och komplettering av den befintliga bebyggelsen. Möjligheter till förtätning och komplettering finns bl a vid Ribacksvägen, mellan Hammarbyvägen och Vretbovägen, norr om Hammarbyvägen (vid Slingan) samt i viss mån vid Skommarstensvägen, sydost om herrgården. Utredningsområdet (område 3) skulle ensamt kunna rymma kanske ett 50-tal lägenheter. Om det visar sig möjligt att bebygga detta område behöver eventuellt inte område 1 byggas ut inom de närmaste 20 åren.

Område 1:

Norr om Hammarbyvägen och den befintliga villabebyggelsen vid Slingan, finns sedan länge planer på ett nytt område för småhus. Detaljplanen från 1977 visar ett område med 28 tomter. Området som idag är skogbevuxet, ägs av kommunen.

Område 2:

Området är centralt beläget mellan Ribacksvägen och Trädgårdsgatan. Enligt detaljplanen från 1950 får marken användas endast för "järnvägsändamål". Då järnvägen sedan många år är nedlagd kan området, efter planändring, lämpligen användas för bostäder. Marken närmast industriområdet bör dock sparas som skyddszon/grönområde. Området kan rymma 8-10 lägenheter.

Industri

Stora arealer outnyttjad industrimark finns inom sulfittfabrikens gamla industriområde.

Utredningsområde

Område 3:

Under planarbetet har ett förslag väckts om att bygga bostäder (radhus) längs Alléns södra sida, från Viktor Folins väg i väster förbi idrottsplatsen och Folkets Hus. Söder om idrottsplatsen och Folkets Hus har tidigare en rad arbetarbostäder stått. Möjligheterna att bebygga området med bostäder bör utredas närmare. Bl a måste risken för störningar från industriområdet och behovet av någon form av skyddszon klarläggas. Den västra delen av området ingår i det område, som är av riksintresse för kulturminnesvärden. Riksintresset förhindrar inte att nya bostäder byggs, men särskilda krav kommer att ställas på husens utformning och placering. Enligt gällande detaljplan är området delvis avsett för industriändamål och delvis avsatt som park/skyddszon. Hela området är i privat ägo.

Område 4:

Ett förslag att bygga fritidshus i ett område söder om bruksparken diskuterades i början av 1980-talet. Området bedömdes då i princip lämpligt för fritidsbebyggelse men någon utbyggnad kom inte till stånd. Skulle en exploatering av området på nytt aktualiseras, bör ärendet utredas ytterligare och tas upp till förnyad prövning i kommunen.

Område med stora kulturvärden

Hammarby är ursprungligen en bergsmansby där en bondehammare anlades år 1586. Järnhanteringen i Hammarby hade sin blomstring under 1700- och 1800-talen. När järnbruket lades ned byggdes istället en sulfittfabrik i slutet av 1880-talet.

Trots att industribyggnader från järnbruksepoken egentligen saknas, visar området kring Gavelhytteån på ett mycket bra sätt en typisk bruksmiljö från 1800-talet. Här finns arbetarbostäder, en herrgård, magasinsbyggnader och diverse andra bruksbyggnader. Den vackra bruksparken är också av stort värde för miljön.

I Hammarby finns även i övrigt bebyggelse som är av stort intresse. Detta gäller t ex de kedjehus och radhus från 1950- och 1960-talen som ritades av Ralph Erskine och är av hög arkitektonisk kvalitet.

Riksintresse

Den gamla bruksmiljön kring Gavelhytteån har, tillsammans med den centrala delen av tätorten, bedömts vara av riksintresse. Detta innebär att området skall "skyddas mot åtgärder som kan påtagligt skada natur- eller kulturmiljön" (NRL 2:6). Riksintressets avgränsning framgår av tätortskartan.

"Särskilt värdefull bebyggelse"

För att skydda de kulturhistoriska värdena i bruksmiljön kring ån ("Område med särskilt värdefull bebyggelse" enl tätortskartan) bör en i huvudsak oförändrad markanvändning eftersträvas. Stora markarbeten är olämpliga. Ny bebyggelse kommer normalt inte att medges inom detta område. Flertalet byggnader inom området är så värdefulla att de inte får förvanskas (PBL 3:12). För dessa byggnader kommer särskilda skyddsbestämmelser att införas när detaljplan (alt. områdesbestämmelser) utarbetas. Bygglövsplikten bör samtidigt höjas så att den även omfattar underhållsåtgärder.

Övriga områden

Ny bebyggelse inom övriga delar av riksintresseområdet ska placeras och utformas med särskild hänsyn till kulturvärdena i området (PBL 3:1). Tillbyggnader, ombyggnader och andra ändringar av befintliga byggnader ska utföras varsamt så att byggnadernas särdrag beaktas och deras kulturhistoriska och konstnärliga värden tas tillvara (PBL 3:10). Vissa byggnader, t ex gamla skolan och de bostäder Erskine ritat är så värdefulla att de ej får förvanskas (PBL 3:12). För den del av industriområdet där de gamla byggnaderna är rivna, innebär däremot riksintresset inte nämnvärda restriktioner. När gällande detaljplan ändras kommer särskilda hänsynsregler och, i vissa fall, skyddsbestämmelser att införas.

Viktiga grönområden/rekreatiomsområden

Hammarbyheden, norr om tätorten är av stor betydelse som rekreatiomsområde. Här finns också motionsspår (elljusspår). Området bör inte bebyggas ens på längre sikt. Rekommendationer för skogsbruket finns redovisade i avsnitt 4.1.

Området sydväst om herrgården, inklusive bruksparken, Jungfruholmen med badplatsen och Gavelhytteåns norra strand är också av stor betydelse som rekreatioms- och närströvsområde. Området ska i princip hållas fritt från ytterligare bebyggelse (se dock område 4 ovan). Parken bör skötas så att dess kultur- och naturvärden bevaras.

Parken mellan Ribacksvägen och Kedjehusvägen och med herrgården i fonden utgör en omistlig del av miljön i Hammarby. Parken bör bevaras för framtiden och får ej bebyggas (se även gällande detaljplan).

5.7 ÅRSUNDA

Allmänt

Tätortens befolkning uppgår idag till nära 1.100 personer. Sedan 1980 har befolkningen minskat med ungefär 100 personer. Minskningen har dock avstannat de senaste 2-3 åren. Årsunda har en förhållandevis ung befolkning med en markant lägre andel gamla än kommunen som helhet.

Årsunda är mycket beroende av arbetsmarknaden i centralorten. Av de förvärvsarbetande (550 - 600 personer) pendlar ca 80 % till arbetsplatser på annan ort och då i första hand till Sandviken. Näringslivet i Årsunda är ändå ganska mångsidigt med ett 25-tal små företag (exklusive detaljhandeln), de flesta med färre än fem anställda. Öjaren Emballage (träindustri) med nära 40 anställda är det största företaget. Tillsammans har företagen över 100 anställda.

Serviceutbudet i Årsunda omfattar bl a låg- och mellanstadieskola, daghem, distriktssköterska, bibliotek, post, bank och två livsmedelsbutiker, dvs de nödvändigaste funktionerna.

Tidigare översiktlig planering

För Årsunda tätort (Sörby) finns en översiktsplan, som antogs av kommunfullmäktige 1972. Planen har delvis genomförts och fullföljts i detaljplaner. Den är dock i många avseende inaktuell och ersätts därför i sin helhet av nedanstående redovisning.

Bostäder

Enligt den översiktliga beräkning av bostadsbehovet som presenterats i planeringsförutsättningarna (avsnitt 2.5) skulle ungefär 80 nya lägenheter behöva byggas i Årsunda tätort kommande 20-årsperiod (1991-2010). På grund av bl a dåliga markförhållanden, har det visat sig svårt att finna lämpliga, byggbara områden för bostäder i anslutning till tätorten. De områden som f n planeras för bostäder (område 1-3) rymmer högst 40-50 lägenheter och tomter. Utredningsområdena (område 5 och 6) skulle emellertid tillsammans kunna rymma ytterligare minst ett 80-tal lägenheter. Under förutsättning att utredningsområdena kan bebyggas täcks således det beräknade bostadsbehovet mer än väl av de områden som redovisas på tätortskartan. Fortätningar i den befintliga bebyggelsen kan ge ytterligare ett tillskott.

Område 1:

Enligt en nyligen ändrad detaljplan, får området bebyggas med bostäder i två våningar. Området, som är centralt beläget vid Årsundavägen, omedelbart söder om Sörby Gård (områdeskontoret), är obebyggt och används idag delvis för bilparkering. Marken ägs av kommunen. Området kan rymma 15-20 lägenheter.

Område 2:

Mellan Hedkarlbyvägen och Krusasvändan ligger sex villatomter, som på grund av besvärliga grundförhållanden ännu ej bebyggts. Avsikten är nu att istället uppföra gruppbyggda småhus (parhus) med tillsammans åtta lägenheter. Kommunen äger fortfarande marken.

Område 3:

Vid Hedkarlbyvägen, väster om den befintliga villabebyggelsen, ligger ett litet skogsparti, som bedöms lämpligt för ytterligare villabebyggelse. Området kan rymma 15-20 tomter.

Industri

Tätortskartan redovisar endast ett område för ny industri. Området omfattar dock hela 10 ha och torde täcka efterfrågan på industrimark i Årsunda mer än väl de närmaste 10-20 åren.

Område 4:

Området utgör en utvidgning av det befintliga industriområdet (Öjaren Emballage) i södra delen av tätorten främst mot söder men även mot väster. Ungefär hälften av området är idag skogbevuxet, medan resterande delar utgörs av jordbruksmark. Området är sedan länge (1958) reserverat för industriändamål i gällande detaljplan. Mot villabebyggelsen vid Åkerslundsvägen bör en skyddszon sparas enligt detaljplanen. Kommunen äger mer än hälften av marken inom området.

Utredningsområden

Område 5:

Området ligger på åsens östra sluttning, öster om Sörby Gård. Det är tämligen centralt beläget och, även om det ligger på "fel" sida om Årsundavägen, bör möjligheterna att bebygga området med bostäder utredas. Grundförhållandena i området bedöms vara goda. Området gränsar till det område, som bedömts vara av riksintresse för kulturminnesvården, och kan innehålla ej kända fornlämningar. Marken inom området är privatägd. Området skulle kunna rymma 30-40 lägenheter i småhus.

Område 6:

En eventuell flyttning av idrotts- och festplatsen i södra delen av tätorten till området söder om Strandbaden diskuteras för närvarande. En sådan flyttning skulle frigöra marken öster om Främlingshemsvägen för bostadsändamål eller andra verksamheter. Något beslut om flyttning har dock ännu inte fattats. Grundförhållandena inom området måste närmare undersökas.

Vägar

En ny sträckning för vägen mot Hammarby, Gavelstigen, föreslogs redan i 1972-års översiktsplan. Den nya sträckningen skulle i huvudsak sammanfalla med nuvarande Tomtasvägen. Behovet av att leda trafiken utanför den centrala bostadsbebyggelsen kvarstår. Mark för en ny vägsträckning bör därför även i fortsättningen reserveras längs Tomtasvägen, även om vägprojektet för närvarande inte ingår i vägverkets planering. Tomtasvägens anslutning till Färnebovägen (väg 272) har redan byggts ut förbi industriområdet.

Mark bör också reserveras för en ny tillfart till Strandbaden från Gavelstigen, vid hembygdsgården.

Områden med stora kulturvärden

Två områden med stora kulturhistoriska värden har särskilt markerats:

- hembygdsgården med omgivande bebyggelse och kulturlandskap samt
- området kring kyrkan med det stora gravfältet och jordbruksmarken öster om tätorten (riksintresse).

Hembygdsgården m m

Årsunda hembygdsgård, som står på sin ursprungliga plats, innehåller byggnader som är av mycket stort kulturhistoriskt värde. Den omgivande bebyggelsen är också värdefull, som ett exempel på en väl sammanhållen by i ett gammalt kulturlandskap, även om de enskilda byggnaderna inte har så stort värde i sig. Området innehåller dessutom ett flertal fornminnen.

Ny bebyggelse, med undantag av komplementbyggnader (uthus m m) och byggnader för jordbrukets behov, kommer normalt inte att medges i området kring hembygdsgården. Om ny bebyggelse ändå kan medges kommer bygg- och miljönämnden att ställa krav på att byggnaderna placeras och utformas med särskild hänsyn till landskapsbilden och den befintliga bebyggelsen (PBL 3:1). Se vidare rekommendationerna i avsnitt 4.4.

Kyrkan med omgivning

Området kring Årsunda kyrka har utgjort centralpunkten för Storsjöbygden sedan järnålderns senare hälft. Kyrkan är byggd omkring år 1450, troligen på en gammal kyrkogrund. Vägen mot Österfärnebo (väg 272) går fortfarande i stort sett i sin gamla sträckning uppe på åsens krön. Det stora gravfältet (ca 500 meter långt) ligger också på åsens krön, öster om vägen. Öster om åsen breder den gamla jordbruksbygden ut sig.

Riksintresse

Hela området, inklusive jordbruksmarken öster om tätortsområdet (se avsnitt 4.4), har bedömts vara av riksintresse för kulturminnesvärden. Detta innebär att området skall "skyddas mot åtgärder som kan påtagligt skada natur- eller kulturmiljön" (NRL 2:6). För att skydda de kulturhistoriska värdena bör en oförändrad markanvändning eftersträvas. Stora markarbeten, t ex nya vägdragningar, är oftast olämpliga. Med undantag av komplementbyggnader (uthus m m) och byggnader för jordbrukets behov, kommer ny bebyggelse inte att medges inom området. Komplementbyggnader och byggnader för jordbrukets behov ska placeras och utformas med särskild hänsyn till kulturvärdena på platsen (PBL 3:1).

Kyrkan med kyrkogården och gravfältet skyddas enligt kulturminneslagen. För övrig bebyggelse inom området kommer särskilda hänsynsregler att införas när detaljplanen ändras. För den del av riksintresseområdet, som inte kommer att omfattas av detaljplan, kommer områdesbestämmelser att antas för att höja bygglovplikten så att den även omfattar ekonomibygnader för jordbrukets behov.

Viktiga grönområden/rekreatiomsområden

Strandbaden i Årsunda är kommunens största bad- och campingplats. Det är angeläget att hela strandzonen med angränsande obebyggda områden reserveras för bad, camping och andra friluftaktiviteter. Eventuellt kan idrotts- och festplatsen komma att flyttas till områdets centrala del, sydväst om skolan.

Även på östra sidan om åsen bör strandzonen längs Storsjön bevaras som grönområde. Området är redan avsatt som parkmark i gällande detaljplan. Våtmarken kring Fänjaåns mynning är av botaniskt intresse med en rik kärrmarksflora.

Skogsområdet på åsen, söder om tätorten, är av stor betydelse som motions- och strövområde. Här finns bl a ett elljusspår. Området bör ej bebyggas ens på längre sikt. Rekommendationer för skogsbruket finns redovisade i avsnitt 4.1. Den del av området som ligger inom tätortsområdet utgör till största delen parkmark i gällande detaljplan.

Övriga större områden, som bör bevaras som grönområden är:

- skyddszonen mellan Åkerlundsvägen och det planerade industriområdet samt
- stråket längs kraftledningen väster om den befintliga bebyggelsen.

Stråket längs kraftledningen, från Tomtasvägen till Gavelstigen, är till största delen redan utlagt som parkmark i gällande detaljplaner. Det bör reserveras för en framtida, bilfri gång- och cykelförbindelse längs hela den långsträckta tätorten.

5.8 ÖSTERFÄRNEBO

Allmänt

Österfärnebo tätort har idag ca 550 invånare. Befolkningen har minskat något under 1980-talet. Minskningen har dock inte varit större än ungefär 40 personer. Jämfört med kommunen som helhet, har kommundelen (Österfärnebo område) en ogynnsam åldersfördelning med en klart större andel äldre (över 60 år).

Näringslivet i Österfärnebo domineras av Skogsjan Invest AB med f n ett 80-tal anställda. Företaget tillverkar skogsmaskiner. Utöver detaljhandeln finns dessutom ca 15 små företag med tillsammans drygt 40 anställda. Skogsjan Invest AB har f n planer på en mycket kraftig expansion med minst en fördubbling av antalet anställda. Enligt företaget kan det till och med bli fråga om att öka antalet anställda med 400-500 personer.

Idag finns drygt 250 förvärvsarbete i tätorten. Närmare 2/3 av dessa pendlar till arbetsplatser på annan ort.

Som centralort för kommunens södra del, har Österfärnebo, i förhållande till sin storlek, en omfattande offentlig och kommersiell service. Här finns bl a låg- och

mellanstadieskola, daghem, distriktssköterska, distriktsläkare, folktandvård, försäkringskassa, post, bank och dagligvarubutik. Kommunen har dessutom nyligen beslutat att ett skolesportstadion ska inrättas i Österfärnebo.

Tidigare översiktlig planering

En översiktsplan för hela Österfärnebo område, med fördjupningar för tätorterna, antogs av kommunfullmäktige 1987. Den nu aktuella kommunomfattande översiktsplanen med tätortsredovisningar bygger vidare på 1987 års plan och får i princip anses ersätta denna. Underlagsmaterialet för 1987 års plan ("Österfärnebo områdesplan, del I") är dock fortfarande till stora delar aktuellt.

Bostäder

Enligt planeringsförutsättningarna (avsnitt 2.5) skulle ungefär 40 nya lägenheter behöva byggas i Österfärnebo tätort den närmaste 20-årsperioden. Denna uppskattning bygger på ett antagande om en i stort sett oförändrad befolkning. En ökning av antalet arbetstillfällen av den storleksordning Skogsjan Invest AB planerar, skulle emellertid kunna medföra ett kraftigt ökat bostadsbehov. På tätortskartan redovisas därför ett par reserv- och utredningsområden för bostäder utöver de nya områden som redovisades i 1987 års översiktsplan. Skulle antalet arbetstillfällen öka med så mycket som 400-500, krävs ytterligare områden för nya bostäder, service m m. De områden som då kan komma ifråga för en utbyggnad av tätorten är jordbruksmarken öster om Ås by och nordost om Åsbergs gård.

De nya områden för bostäder (inklusive reservområdet), som nu planeras, skulle totalt kunna rymma åtminstone 110 lägenheter och tomter. Den befintliga bebyggelsen kan dessutom förtätas med minst 20 - 30 villor/lägenheter. Väster om Färnebovägen (väg 272) kommer dock inte någon förtätning att medges.

Område 1:

Området, som ligger sydost om vattentornet, på Enköpingsåsens östra sluttning mot Åsvägen, är redan i gällande detaljplan från 1979 reserverat för bostäder i småhus. Detaljplanen visar 35 villatomter, men det skulle även vara möjligt att, åtminstone delvis, bebygga området med kedjehus eller radhus för att åstadkomma fler bostäder. Kommunen äger marken inom området. Utbyggnaden av området har nyligen påbörjats.

Område 2:

Centralt i tätorten, vid Framnäsgatan/Åsvägen, ligger två gamla villafastigheter (Framnäs 5:1 och 18:1), som lämpligen kan bebyggas med nya flerfamiljshus. Enligt stadsarkitektkontorets skisser, skulle de två fastigheterna tillsammans kunna rymma ca 25 lägenheter i tvåvåningsbebyggelse. Gällande detaljplan, som anger friliggande småhus, måste ändras. Kommunen äger marken.

Område 3:

I Framnäsvegens förlängning mot norr, också mycket centralt, intill ICA-butiken, ligger ett litet obebyggt område, som kommunen äger. Området är lämpligt att bebygga med flerfamiljshus i två våningar och kan då rymma 8-10 lägenheter,

enligt stadsarkitektkontorets skisser. Gällande detaljplan, som bl a visar en framtida gata över området, måste ändras.

Område 4:

Området är avsett som en framtida reserv för att möta en eventuell kraftig ökning av efterfrågan på bostäder (se ovan). Det är vackert beläget i jordbrukslandskapet vid Sanda gård, söder om den befintliga bebyggelsen, och med utsikt över Fängsjön. Marken är idag brukad åker. Området skulle kunna rymma åtminstone ett 40-tal lägenheter i småhus. I gällande detaljplan från 1953 resp 1957, är området delvis reserverat för industriändamål. Detaljplanen måste således ändras. Resterande del av industriområdet i den gamla planen bör upphävas. Området ingår i det större område kring kyrkan, som är av riksintresse för kulturminnesvården. Detta förhindrar inte tillkomsten av nya bostadshus, men särskilda krav på utformning och placering kommer att ställas.

Industri

Tätortskartan redovisar endast ett nytt industriområde, område 5, vid Murarmörkret. De planer på en utvidgning av industriområdena vid Fängsjövägen, som tidigare diskuterats, är inte längre aktuella. De begränsade utbyggnader, som här kan bli aktuella, rymmer i huvudsak inom nuvarande industrifastigheter. Skogsjan Invest AB planerar nu istället att bygga ut sin anläggning vid Murarmörkret.

Område 5:

Vid Murarmörkret, norr om väg 272, reserverades redan 1977, i en skiss till översiktsplan, ett ca 2,5 ha stort område för industriändamål. Kommunen äger marken inom detta område. Området är skogbevuxet. Möjligheterna att utöka området åt öster är goda. Med anledning av de expansionsplaner Skogsjan Invest AB presenterat, bör också ytterligare mark reserveras för industriändamål. Som en reserv redovisas därför en möjlig utvidgning av industriområdet vid Murarmörkret med minst sex ha. Här äger dock kommunen inte marken.

Utredningsområde

Område 6:

I sydöstra delen av tätorten, öster om Åsvägen, ligger ett tämligen stort område, Ås by, som är glest bebyggt med blandat bostäder och jordbruksbebyggelse (pälldjursgården är nedlagd). Området är väl beläget i förhållande till skola och övrig service, och är lämpligt för förtätning och komplettering med bostäder. Området kan rymma 15-20 nya villor. Möjligheterna till förtätning av hela området bör dock studeras i ett sammanhang, lämpligen genom att en detaljplan upprättas, innan bygglov lämnas för enstaka nya bostadshus.

Områden med stora kulturvärden

Inom tätortsområdet har tre områden med stora kulturhistoriska värden markerats:

- området kring Åsbergs gård,
- jordbrukslandskapet kring kyrkan och Färnebo

- Kungsgård (delvis riksintresse) samt
- Koversta gammelby med omgivande jordbruksmark (riksintresse).

Åsbergs gård

Åsbergs gård, som ursprungligen uppfördes år 1680, tillhör den gamla Ås by. Gårdens byggnader, inklusive ett par ekonomibygnader söder om Schönbergs väg, är av mycket stort kulturhistoriskt värde och får inte förvanskas (PBL 3:12). Gällande detaljplan innehåller också särskilda skyddsbestämmelser. Söder om Åsbergs gård ligger den gamla tiondeladan som också bör bevaras. Tiondeladan ligger på parkmark enligt detaljplanen.

Färnebo Kungsgård, kyrkan mm

Jordbruksbygden kring kyrkan och Färnebo Kungsgård ingår i det större område av kulturhistoriskt intresse, som även omfattar byarna väster om Österfärnebo och området söder om tätorten, längs Enköpingsåsen. Kyrkplatsen har en urgammal tradition som centrum i bygden, och här fanns en kyrkobyggnad redan på 1200-talet. Den nuvarande kyrkan är dock byggd så sent som 1819-22. Norr om kyrkan ligger ett par äldre byggnader som också hör samman med bygdens centrum: ett gammalt skolhus (senare kommunalhus), gamla prästgården och komministergården. Till den kulturhistoriskt värdefulla miljön måste även "nya" skolan Kyrkskolan, räknas även om den är av senare datum.

Riksintresse

Den del av området som ligger söder om Grönsinkavägen - Gysingsstigen (väg 503-272) har, tillsammans med området längs Enköpingsåsen söderut, till Strångnåset, bedömts vara av riksintresse för kulturminnes- vården. Detta innebär att området skall "skyddas mot åtgärder som kan påtagligt skada natur- eller kulturmiljön" (NRL 2:6). Riksintresset förhindrar dock inte att område 4 vid Sanda gård bebyggs med bostäder, men särskilda krav kommer att ställas på husens utformning och placering.

Koversta

Koversta by har aldrig skiftats och har kvar fem av sex gårdar på den ursprungliga bytomten. Bebyggelsen är huvudsakligen från 1700-talet. Den används idag som hembygdsgård.

Riksintresse

Koversta by med omgivande jordbruksmark ingår också i det område, som bedömts vara av riksintresse för kulturminnesvården.

För att skydda de kulturhistoriska värdena, i såväl området kring kyrkan och Färnebo Kungsgård som området kring Koversta Gammelby, bör en oförändrad markanvändning eftersträvas. Den befintliga bebyggelsen är delvis av mycket stort kulturhistoriskt intresse och får inte förvanskas (PBL 3:12). Stora markarbeten, t ex nya vägdragningar, är oftast olämpliga. Med undantag av komplementbyggnader (uthus m m) och byggnader för jordbrukets behov, kommer ny bebyggelse inte att medges inom områdena. Komplementbyggnader och byggnader för jordbrukets behov ska placeras och utformas med särskild hänsyn till landskapsbilden och kulturvärdena på platsen.

Kyrkan med kyrkogården skyddas enligt kulturminneslagen. Komministergården och det gamla skolhuset omfattas av särskilda skyddsbestämmelser i gällande

detaljplan (s k kulturreservat). För övrig bebyggelse inom området kring kyrkan och Färnebo Kungsgård kommer särskilda hänsynsregler att införas när detaljplan upprättas eller ändras. För den del av området, som är av riksintresse, och som inte kommer att omfattas av detaljplan, kommer områdesbestämmelser att antas för att höja bygglovplikten så att den även omfattar ekonomibyggnader för jordbrukets behov (gäller även området kring Koversta Gammelby).

Viktiga grönområden/rekreatiomsområden

Det skogsklädda åskrönet löper som ett i stort sett obrutet grönområde genom hela tätorten, från norr till söder.

För Österfärnebo, som är nästan helt omgivet av jordbruksmark, är åsen av mycket stor betydelse som närströvsområde. Åskrönet är också av mycket stor betydelse för landskapsbilden. Söder om Gysingsstigen (väg 272) finns ett elljusspår på åsen. Åskrönet bör bevaras som grönområde och inte bebyggas ens på längre sikt. Södra delen av området utgör delvis parkmark i gällande detaljplan. Även övriga delar bör skyddas som park eller s k naturmark i detaljplan.

Skjutbana

Längst i norr ligger en skjutbana i grönområdet. Med hänsyn till risken för störningar i intilliggande bostäder, bör någon utbyggnad av skjutbanan ej medges.

Vid väg 272, norr om skolan ligger en vacker park, Tallparken. Med sina stora tallar är den av stort värde för miljön i centrala Österfärnebo. Parken bör bevaras för framtiden och är också skyddad som parkmark i gällande detaljplan.

Grustäkt

I norra delen av tätorten ligger en stor grustäkt. Täkten bör ej få utvidgas utöver vad grustäktplanen från 1982 visar.

5.9 GYSINGE

Allmänt

Befolkningen i Gysinge har halverats sedan 1950. Idag har tätorten ca 210 invånare. Befolkningsminskningen har avstannat de senaste åren och under 1989 ökade istället befolkningen med tio personer.

De dominerande arbetsplatserna i Gysinge är landstingets vårdhem (Gysingehemmet) och PRO:s Folkhögskola med ca 60 respektive 30 anställda. Övriga arbetsplatser är nästan uteslutande knutna till turism och service. Inom turistnäringen finns omkring 25 anställda. Av de förvärvsarbetande, som bor i Gysinge (ca 100 personer), måste ungefär hälften pendla till arbetsplatser på annan ort.

Vad gäller såväl offentlig som kommersiell service, är Gysinge nästan helt beroende av utbudet i Österfärnebo. I Gysinge finns dock en dagligvarubutik.

Tidigare översiktlig planering

Gysinge behandlades i den översiktsplan för hela Österfärnebo område, som antogs av kommunfullmäktige 1987. Den nu aktuella kommunomfattande översiktsplanen ersätter 1987 års plan (se även avsnitt 5.8 Österfärnebo).

Bostäder

Tätortskartan redovisar två nya områden för bostäder, varav ett område som reserv. Tillsammans kan dessa områden rymma 60 - 70 tomter för småhus. Enligt den översiktliga beräkningen av bostadsbehovet (se avsnitt 2.5 i planeringsförutsättningarna), skulle ca 15 nya lägenheter behöva byggas i Gysinge de kommande 20 åren (1991-2010). De två nya områdena för bostäder täcker således mer än väl det beräknade behovet. En kraftig ökning av antalet arbetstillfällen i Österfärnebo (se avsnitt 5.8) skulle dock kunna leda till en ökad efterfrågan på bostäder även i Gysinge.

På Mattön finns vissa möjligheter till förtätning och komplettering av den befintliga bebyggelsen, under förutsättning att vatten- och avloppsproblemet kan lösas.

Område 1:

Området ligger mellan Byggesvägen och Doktorsvägen, norr om Gysingsstigen (väg 272). En detaljplan för 27 villatomter har nyligen (1989) antagits. Området är idag skogbevuxet. Kommunen äger marken.

Område 2:

Skogsområdet norr om område 1, d v s öster om de gamla arbetarbostäderna, Byggena, redovisas som ett reservområde för bostäder. Kommunen äger marken. Området kan rymma 35-40 tomter för småhus.

Industri

Någon större efterfrågan på mark för industri eller liknande verksamheter i Gysinge finns inte. Ett område reserveras ändå för framtida behov.

Område 3:

Skogsområdet intill gränsen mot Gävle kommun, norr om Gysingsstigen (väg 272), är lämpligt att reservera för industriändamål. Området omfattar ca 5 ha. Kommunen äger marken.

Utredningsområde

Område 4:

Mellan landstingets vårdhem och Gysingsstigen (väg 272) ligger ett drygt 10 ha stort skogsområde, som bör avsättas om en strategisk reserv för tätortsutbyggnad på mycket lång sikt. Området kan användas för bostäder men även för andra ändamål, t ex en eventuell utbyggnad av vårdhemmet. Kommunen äger största delen av marken inom området.

Område 5:

Väster om den koncentrerade bebyggelsen på Mattön ligger ett område där en komplettering med ytterligare fritidsbebyggelse har diskuterats. Förutsättningarna för, och omfattningen av, en sådan bebyggelse bör studeras i en detaljplan (alt. områdesbestämmelser). Bl a måste eventuella konflikter med naturvårdens och friluftslivets intressen (riksintressen) klargöras.

Område med stora kulturvärden

År 1668 lämnades privilegium för en masugn i Gysinge. Järnbruksepoken i Gysinge varade sedan in på 1900-talet. Den kvarvarande elektroståltillverkningen lades slutgiltigt ned 1927.

Herrgården, bruksgatan

Av industribyggnaderna finns idag endast ett fåtal kvar. Däremot är herrgården och bruksgatan med arbetarbostäder, uthus och värdshus mycket väl bevarade. Sammantaget utgör Gysinge bruk en av landets bäst bevarade bruksmiljöer från 1700-talet. Större delen av byggnaderna är uppförda under 1800-talet. Bebyggelsen är enhetlig och av hög arkitektonisk kvalitet.

Byggena

I anslutning till åkermarken norr om Gysingsstigen (väg 272), ligger bl a de s k Byggena, fyra längor med arbetarbostäder och uthus, som också hör till bruket. Byggena uppfördes kring sekelskiftet, år 1900. De står idag tomma och är i mycket dåligt skick.

Mattön

På Mattön, söder om älven, ligger ett litet samhälle med bostäder och små jordbruksfastigheter, som växte upp som ett självständigt komplement till brukssamhället vid slutet av 1800-talet. Den småskaliga bebyggelsen i trä är tämligen välbevarad och utgör, med sin varierande och oplanerade karaktär, en stor kontrast till den enhetliga och strama bruksbebyggelsen.

Riksintresse

Största delen av Gysinge, inklusive Byggena och Mattön, har bedömts utgöra ett område av riksintresse för kulturminnesvärden. Detta innebär att området skall "skyddas mot åtgärder som kan påtagligt skada natur- eller kulturmiljön" (NRL 2:6). Riksintressets av-gränsning framgår av tätortskartan.

"Särskilt värdefull bebyggelse"

För att skydda de kulturhistoriska värdena i den äldsta bruksmiljön ("Område med särskilt värdefull bebyggelse" enl tätortskartan), bör en i huvudsak oförändrad markanvändning eftersträvas. Stora markarbeten, t ex nya vägsträckningar, är olämpliga. Ny bebyggelse kommer normalt inte att medges. I undantagsfall kan nya byggnader accepteras som komplementbyggnader för befintliga verksamheter. Byggnaderna inom området är så värdefulla att de inte får förvanskas (PBL 3:12). I gällande detaljplan finns redan särskilda skyddsbestämmelser ("reservat för befintlig bruksmiljö"). Vid tillfälle bör detaljplanen kompletteras med en bestämmelse om att bygglöplikten även ska omfatta underhållsåtgärder.

Viktiga grönområden/rekreatiomsområden

De obebyggda områdena omedelbart norr om älven, på ömse sidor om bebyggelsen, och på Mattön bör, med undantag av område 5 (se ovan), bevaras som grön- och rekreatiomsområden och inte bebyggas. Områdena har stora naturvärden, även om de inte ännu ingår i naturreservatet. De omfattas däremot av särskild samrådsplikt enligt 20 § NVL. Området väster om bruksbebyggelsen är särskilt värdefullt som strövområde och innehåller också ett elljusspår och kulturhistoriskt intressanta lämningar efter en fäbodvall. Rekommendationer för skogsbruket finns redovisade i avsnitt 4:1.

Inkom dessa områden, t ex på Herrgårdsholmen, bör det ändå vara möjligt att lokalisera mindre anläggningar och anordningar, som är nödvändiga för en utveckling av turismen i Gysinge och Nedre Dalävlens rekreatiomsområde.

5.10 SANDVIKEN/HÖGBO

Allmänt

Centralorten är på många sätt helt dominerande i kommunen. Här bor 2/3 (65%) av befolkningen, och här finns mer än 2/3 av arbetsplatserna och en ännu större andel av den kommersiella och offentliga servicen i kommunen.

Det har, inom ramen för arbetet med den kommunomfattande översiktsplanen, inte varit möjligt att göra en motsvarande redovisning för centralorten som för övriga tätorter. Däremot är avsikten att arbetet med en fördjupad översiktsplan för Sandvikens tätort ska påbörjas så snart den kommunomfattande planen har antagits. Här kommenteras kortfattat därför bara tidigare översiktlig planering, planerat bostadsbyggande och tillgången på mark för industri och liknande verksamheter.

Tidigare översiktlig planering

År 1966 antog kommunfullmäktige en översiktplan ("generalplan") för dåvarande Sandvikens stad. "Generalplanen" har, "med ålderns rätt", till stor del förlorat sin aktualitet och betydande avsteg har gjorts under åren. Någon ny översiktplan för hela tätorten har inte antagits men en skiss upprättades 1977. Däremot har generalplanen med tiden ersatts av och kompletterats med ett flertal mera detaljerade översiktsplaner och skisser för delområden. Kommunfullmäktige har antagit följande planer:

- Centrumplan för Sandviken (1972)
- Dispositionsplan för Vallhov (1970, rev 1976)
- Dispositionsplan för Sätra (1982)

Centrumplanen och planen för Vallhov har till stora delar realiserats men kan ändå tills vidare fortsätta att fungera som vägledning för framtida detaljplanering och byggande. En utbyggnad enligt dispositionsplanen för Sätra kommer att påbörjas

inom det närmaste året. Sättraplanens aktualitet är god och den kan tjäna som tillräckligt underlag för kommande detaljplanering.

Bostäder

Enligt den översiktliga beräkning av bostadsbehovet som presenterats i planeringsförutsättningarna (avsnitt 2.5) skulle närmare 1.900 nya lägenheter behöva byggas i centralorten den kommande 20-års-perioden. I centrum av tätorten finns möjligheter att bygga 400-450 lägenheter redan under de närmaste åren. Utbyggnaden av Vallhov kommer att fullföljas, enligt dispositionsplanen från 1970, med en sista etapp, som omfattar ca 300 lägenheter i flerfamiljs- och småhus (byggstart 1991/92). Dessutom rymmer dispositionsplanen för Sätra åtminstone 500 lägenheter i småhus, i området söder och väster om Björksätra.

Sammantaget kan planerat byggande i centrum, Vallhov och Sätra täcka en stor del av det beräknade bostadsbehovet under planperioden.

Industri

I de områden, som enligt stadsarkitektkontorets inventering från 1981 är tänkbara för ny industri av olika slag, finns fortfarande ca 60 ha obebyggd mark.

Industrimark, som redan omfattas av gällande detaljplan, finns tillgänglig bl a vid Lövbacken, på Bredmossen och i Tunaområdet (norr om Norrsätra och Rv 80).

Utvecklingen under senare år tyder på att läge (kommunikationer) och miljö blir viktigare än stora reserver av billig industrimark, när företagen söker mark för nya lokaler. Inte minst behöver de små företagens behov uppmärksammas. Mot denna bakgrund och med tanke på att stadsarkitektkontorets inventering är nära tio år gammal, finns det anledning att göra en ny inventering av tillgängliga och tänkbara områden för industrier och andra företag.

Högbo

Högbo kan i flera avseenden betraktas som en del av centralorten, även om avståndet till den närmaste bebyggelsen i Sandviken är någon kilometer. Bl a är Högbo Bruk med omgivningar av mycket stor betydelse för sandvikenborna, som ett tätortsnära motions- och rekreationsområde. Arbetet med en fördjupad översiktsplan för Sandvikens tätort bör därför även omfatta Högbo.

6. DETALJPLANEKRAV OCH BYGGLOVPLIKT

Detaljplanekravet

Generellt gäller att prövning av markens lämplighet för bebyggelse, och reglering av bebyggelsemiljöns utformning, ska ske genom detaljplan när det gäller (PBL 5:1):

- Ny sammanhållen bebyggelse. Antalet byggnader är inte preciserat. Det handlar istället om att bedöma situationen utifrån omfattningen av befintlig bebyggelse, bebyggelsestryck, behovet av kommunala investeringar, hänsyn till grannar, regleringsbehov m m.

- Ny enstaka byggnad vars användning får betydande inverkan på omgivningen eller som ska förläggas inom ett område där det råder stor efterfrågan på mark för bebyggelse, om tillkomsten av byggnaden inte kan prövas direkt i samband med prövningen av bygglov eller förhandsbesked.
- Bebyggelse som ska förändras eller bevaras, om regleringen behöver ske i ett sammanhang.

I vissa fall kan detaljplanen ersättas med områdesbestämmelser (en enklare form av plan). Områden, där detaljplan eller områdesbestämmelser redan gäller, redovisas på karta 2, Gällande bestämmelser m m.

Kommunen tolkar och tillämpar detaljplanekravet. Kommunen kan avslå en bygglovsansökan med hänvisning till att planläggning krävs (PBL 8:12). Det s k kommunala plan-monopolet kvarstår således även i den nya plan- och bygglagen.

Inom de områden, som i översiktsplanen redovisas som tätortsområden, kommer kommunen att kräva att i princip all ny bebyggelse, med undantag av s k komplementbyggnader, ska föregås av detaljplaneläggning (se avsnitt 4.1). För att förhindra en okontrollerad bebyggelseutveckling i tätortsområdenas närhet, kan kommunen i vissa fall komma att kräva att även enstaka nya byggnader utanför tätortsområdena ska föregås av detaljplaneläggning, om det visar sig att bebyggelsestrycket i området är stort (se avsnitt 4.3).

Inom områden med särskilt stora kulturhistoriska värden (se avsnitt 4.4 och 4.8) kan det i vissa fall bli nödvändigt att upprätta detaljplan eller områdesbestämmelser för att skydda värdefull bebyggelse.

Ny bebyggelse inom eller i anslutning till områden med tät fritidsbebyggelse måste i de flesta fall också föregås av detaljplaneläggning (se avsnitt 4.2). Detaljplan kan också komma att krävas för anläggningar inom områden för "intensivt friluftsliv" (se avsnitt 4.6).

Bygglovplikten

Den generella bygglovplikten kan genom detaljplan eller områdesbestämmelser både utökas och minskas. Följande åtgärder kan befrias från bygglovplikt (PBL 8:5):

- komplementbyggnader (garage, mindre uthus m m),
- mindre tillbyggnader,
- inre förändringar,
- andra anläggningar än byggnader,
- tillbyggnad och ändring av industribyggnader,

- enklare fritidshus, kolonistugor och liknande byggnader.

Inom områden som utgör en värdefull miljö kan följande åtgärder göras bygglovpliktiga (PBL 8:6):

- omfärgning och andra yttre förändringar (gäller även en- och tvåbostadshus),
- underhåll av särskilt värdefull bebyggelse,
- mindre tillbyggnader och komplementbyggnader utanför samlad bebyggelse,
- ekonomibygnader för jord- eller skogsbrukets behov, utanför detaljplan.

I vissa fall kan lovplikten dessutom utökas så att den även omfattar (PBL 8:7-9):

- ljusanordningar
- rivning av icke bygglovpliktiga byggnader och byggnader utanför detaljplan,
- trädfällning och skogsplantering.

Bygglovplikten i områden utanför samlad bebyggelse resp inom detaljplan behandlas i avsnitt 2.21 och 2.22.

För delar av de områden, som i översiktsplanen bedömts ha särskilt stora kulturhistoriska värden, kan det bli aktuellt att höja bygglovplikten så att den även omfattar fasadändringar, underhållsåtgärder, rivning samt ekonomibygnader för jord- och skogsbruk (se tätortsredovisningarna i kap 5 samt avsnitt 4.4 och 4.8). Någon utökning av bygglovplikten i övrigt diskuteras inte i översiktsplanen.

En minskning av bygglovplikten har redan införts för Sandvik AB:s industriområde och för ett fåtal områden med fritidsbebyggelse. Avsikten är att bygglovplikten efter hand ska kunna minskas, inom ramen för en begränsad byggrätt, även för andra områden med fritidsbebyggelse. Möjligheterna att minska bygglovplikten i vissa småhusområden kommer också att undersökas.

7. RIKSINTRESSEN

Generellt sett, är det kommunen som avgör hur de allmänna intressena ska tillgodoses när det gäller bebyggelse och närmiljö. Vid beslut om s k riksintressen har dock staten ett direkt inflytande.

Naturresurslagens 2 kapitel anger allmänt vilka verksamheter och objekt som kan vara av riksintresse. Lagen anger dessutom vissa bestämda områden, som i sin helhet är av riksintresse (NRL 3 kap). De centrala verken redovisar sedan vilka områden och objekt som de bedömer vara av riksintresse enligt NRL 2 kap.

I Sandvikens kommun finns områden av riksintresse för naturvärden, kulturminnesvärden, friluftslivet och försvaret. Vissa vägar, järnvägar och

"områden med värdefulla ämnen och material" kan också komma att hävdas som riksintressen. Dalälvsområdet är ett av de områden av riksintresse som särskilt anges i NRL 3 kap.

Enligt PBL 4:1 ska översiktsplanen ange hur kommunen avser att tillgodose riksintressena. I planbeskrivningens kapitel 4 ("Grunddragen ...") och 5 (Tätortsområden) har riksintressena behandlats. Här följer en sammanfattande redovisning (se även karta 3, Riksintressen).

Naturvård (NRL 2:6)

Fem områden i kommunen är utpekade som riksintressen för naturvården: (se även avsnitt 2.12)

- Jädraån, uppströms Kungsfors,
- Bredmossen-Gammelstilladammarna,
- Lomsmuren-Lomsjön,
- Karinmossen-Bysjömossen-Kalkmossen (ny avgränsning enligt länsstyrelsen) och
- Nedre Dalälven.

Enligt naturresurslagen skall dessa områden skyddas mot åtgärder "som kan påtagligt skada natur- eller kulturmiljön".

De fyra första områdena är i sin helhet redovisade under rubriken Naturvård (avsnitt 4.7) i översiktsplanen, d v s som områden där kommunen anser att naturvårdsintresset ska prioriteras gentemot andra markanvändningsintressen. Områdena är f n inte hotade av några exploateringsintressen och kommunen har inte för avsikt att vidta några särskilda skyddsåtgärder utöver rekommendationerna i avsnitt 4.7 och det generella skydd naturresurslagen ger. För att tillräckligt effektivt skydda riksintressena torde det dock bli nödvändigt att länsstyrelsen utfärdar förordnanden enligt naturvårdslagen (lämpligen naturreservat).

Nedre Dalälvsområdet är i sin helhet av riksintresse även för friluftslivet och turismen. Inom området finns också mindre områden, som dessutom är av riksintresse för kulturminnesvården. Delar av Nedre Dalälven är skyddade genom förordnanden enligt naturvårdslagen: Gysinge naturreservat resp Färnebofjärdens samrådsområde. Staten (naturvårdsverket) har dessutom för avsikt att avsätta större delen av riksintresseområdet som nationalpark, Färnebofjärdens nationalpark.

Kommunen kommer att ta upp diskussioner med länsstyrelsen om avgränsningen av riksintresset vid Nedre Dalälven. Det område, som på plankartan redovisas med beteckningen Naturvård, motsvarar i huvudsak den planerade nationalparken.

Enligt kommunens uppfattning bör riksintresset begränsas till att omfatta detta område.

Kulturminnesvård (NRL 2:6)

Som riksintressen för kulturminnesvårderna har fem områden i kommunen pekats ut: (se även avsnitt 2:13.

- Del av Sandvikens stad ("Gamla Bruket" m m),
- Årsunda kyrka med gravfält och omgivande odlingslandskap,
- Österfärnebo-Strångnäs,
- Gysinge bruk och
- Hammarby (del av).

Dessa områden skall, enligt naturresurslagen, också skyddas mot åtgärder "som kan påtagligt skada natur- eller kulturmiljön".

Avgränsningen av riksintresseområdena framgår dels av karta 3, Riksintressen, dels av tätortsredovisningarna (kapitel 5). Jämfört med riksantikvarieämbetets beslut föreslår kommunen, efter samråd med länsstyrelsen, att följande delområden ej längre ska utgöra riksintresse för kulturminnesvårderna:

- ett mindre område omedelbart öster om Sörby gård i Årsunda,
- kvarteret öster om Korsvägen i Hammarby samt
- området väster om Norrån i Österfärnebo.

I övrigt sammanfaller kommunens förslag med riksantikvarieämbetets beslut och länsstyrelsens redovisning av riksintressena.

Kulturminnesvårdens riksintressen behandlas främst i tätortsredovisningarna (kapitel 5) men också i avsnitt 4.4 (jordbruksbygden öster om Årsunda) och i avsnitt 4.8 (Österfärnebo-Strångnäs). Inom tätortsområdena har kommunen för avsikt att införa särskilda skyddsbestämmelser, rivningsförbud och hänsynsregler när detaljplaner (alt. områdesbestämmelser) utarbetas för riksintesseområdena. Bygglöplikten bör i vissa fall samtidigt höjas så att den även omfattar underhållsåtgärder. För den del av riksintresset vid Årsunda, som ligger utanför tätortsområdet, och för Österfärnebo-Strångnäset kommer bygglöplikten att höjas så att den även omfattar bl a jord- och skogsbrukets ekonomibyggnader. Närmare inventering av kulturvärdena krävs för att avgöra om bygglöplikten måste höjas för områdena i sin helhet eller om delar av områdena kan undantas.

Friluftsliv (NRL 2:6)

Nedre Dalälvsområdet är av riksintresse för friluftslivet. Området sammanfaller med riksintresset för naturvård och det s k 3:2-området enligt NRL. Ett område av riksintresse för friluftslivet skall, enligt naturresurslagen, skyddas på samma sätt som riksintressen för natur- resp kulturminnesvård.

Staten planerar att avsätta större delen av riksintresseområdet som nationalpark. Kommunen har inte för avsikt att vidta några särskilda skyddsåtgärder utöver rekommendationerna i avsnitt 4.7 (Naturvård) och avsnitt 4.8 (Kulturminnesvård).

Värdefulla ämnen eller material (NRL 2:7).

Områden, som innehåller fyndigheter av ämnen eller material, som är av riksintresse, skall enligt naturresurslagen skyddas mot åtgärder "som kan påtagligt försvåra utvinningen av dessa".

Föreslagna riksintressen i kommunen är tre områden med s k utmål (rätt att bryta mineral):

- Västerbergsgruvan (Storvik)
- Nordanåkerfältet (Årsunda)
- Sågmursgruvan (Årsunda).

Några ytterligare planeringsinsatser, utöver rekommendationerna i avsnitt 4:14 (Täkter m m), är f n inte aktuella.

Totalförsvaret (NRL 2:9)

Enligt naturresurslagen skall områden, som är av riksintresse på grund av att de behövs för totalförsvaret, skyddas mot åtgärder "som kan påtagligt försvåra tillkomsten eller utnyttjandet av anläggningarna".

Inom kommunen finns flera områden av riksintresse för försvaret. Områdena kan av säkerhetsskäl inte redovisas i översiktsplanen.

När försvarets intressen berörs, prövas plan- och lovärenden i särskild ordning. Länsstyrelsen kan överpröva kommunens beslut (se även avsnitt 2.18).

Vägar och järnvägar (NRL 2:8)

Områden, som är av riksintresse för anläggningar för kommunikationer, skall, enligt naturresurslagen, skyddas mot åtgärder "som kan påtagligt försvåra tillkomsten eller utnyttjandet av anläggningarna".

Inom kommunen kan vägarna 67, 68, 80, 272 och 302 komma att hävdas som riksintressen i en konfliktsituation. Järnvägarna i kommunen, norra stambanan och banan Gävle-Falun, kan också komma att hävdas som riksintressen.

Utöver de rekommendationer som framgår av planbeskrivningens avsnitt 4.9 och 4.10, har kommunen för närvarande inte för avsikt att vidta några särskilda skyddsåtgärder för befintliga eller planerade vägar och järnvägar.

Område med "särskilda hushållningsbestämmelser" (NRL 3:1-2)

Området utmed Dalälven, från Avesta till Skutskär (Nedre Dalälven), är ett av de områden där "turismens och fri-luftslivets, främst det rörliga friluftslivets, intressen särskilt ska beaktas vid bedömningen av tillåtligheten av exploateringsföretag eller andra ingrepp i miljön". Ingrepp i miljön får heller inte ske på ett sätt som påtagligt skadar områdenas natur- och kulturvärden.

Området har redan kommenterats ovan under rubrikerna Naturvård, Kulturminnesvård och Friluftsliv. Rekommendationer som underlag för prövning av bygglov m m finns redovisade i planbeskrivningens avsnitt 4.7 och 4.8.